

URANOS-KÉK

fehéremű mosáshoz a legjobb kékítőeszer. Törvényileg védve! Mosó-intézetekben és háztartásban a legkedveltebb kékítő. Olcsó és felmulthatlan. 1 kis üveg 24 fillér, tízszeri mosáshoz elegendő! 1 nagy üveg 1.60 korona, 1/2 üveg 1 korona. Mindenütt kapható.

Utánzatoktól óvakodjunk! Kizárólagos gyártói:
Höchsinger Testvérek vegyészeti gyára,
Budapest, VI., Rózsá-utca 85. sz.

Ismét szép vagyok

mintán három héten át az Ön Alaiska-crémjét és -puderjét használtam.
F. . . Róza.

Ugyanígy fog szólni bármely hölgy, a kinek arczobore fogyvatkozást mutat, vagy a ki csak konzerválva óhajtja arczoborét és ép ezért nem volna szabad, hogy az Alaiska-crém és -puder egyetlen pipereasztalról hiányozzék.

Lindner Róbert gyógyszerész.
Alaiska-crémje
az arczobornak rövid használat után esillogó fehérséget, ádreséget, tisztaságot és kellemet kölcsönöz, szerencsés összetétele folytán az arczobor minden fogyatékosságát megszünteti, u. m.: persenéseket, szepit, bőrarkát, napfoltot stb., fehérré, finomná és lágyvá teszi a legtrátabb kezeket és hasonló szerek közül a következő följajdóságot által válik ki:
Alaiska-crémje nem zsírosít, nem tartalmaz femalkatrészecskéket, orvosiilag véleményezett, ajánlja és teljesen ártalmatlan. Elismervelevek minden körökből bekenhetők. Egy tégely ára K 3. Próbátégely K 1.20.

Székföldje Lindner Róbert, gyógyszerész, Wien, XIII/9. Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest, VI., Király-utca 12. 9883

Kitüntetve Párisban, Londonban, Amsterdamban, Bécsben aranyérmekkel és rendjelekkel.

A kozmetikum par excellence.

Lindner Róbert gyógyszerész.
Alaiska-pudere
kiválóan kiegészíti az Alaiska-crém lényes hatását, egyedül alkalmazva az arcnak bájos testszínt lát, üde és friss rózsaszínű kölesbőz, ugyanígyen elragadtató kiváló illata, nemkülönben kitűnő fedőképessége és tartóssága által és mivel sem horgányt, sem bismutot nem tartalmaz, abszolút ártalmatlansággal magában foglalja mindama tulajdonságokat, melyek azt egy nélkülözhetetlen, a mindennapi használatra rendelt készítménynek meg kellene lennie.
piperczikké teszik, mintszámtalan elismervelevek a legjobb körökből bizonyít. Egy szelence puder ára fehérré, rózsaszínű vagy sárka K. 3. —

+Soványság+

Szép testetudomány a mi keleti örököseinktől, 1900. évi párisi aranyérmekkel kitüntetve 6-8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásról beszélhetünk. Orvosi tudás, szigorúan bevizsgált. Nem azelőzőleg. Számszám közönségek. Ára karbónként 2 kor. 50 fillér. Postaiutalvány vagy utánvéttel. Bismutmentes.
Hygien. Institut 9771
D. Franz Steiner & Co., Berlin, 18. Königsplatzstrasse 78. Főraktár Magyarországra részére: Török József, gyógyszerész, Király-u. 12.

ESZMÉNYI KEBEL
Érhető el a **Pilules orientales** által, Ratió gyógyszerháza Párisban, Passage Verdeau 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egésznek árta, az eszményi kebel fejlődését, valamint a kebel időmáinak szilárdágát biztosítja. Egy évleges ára használati utasítással együtt 3 forint. Raktár: Török József, Budapest, Király-utca 12. sz. 9791

Magyar királyi szabadalmazott és védjegyzett

PURGO

legenyhebb jóízű laxans, magy és csecesemőknek is adható. Rendelve angol, francia, magyar és német egyetemi tanárook által. — Kapható minden gyógyszerárban. 9777

JBOLYAILLATOS MANDULA KÖRPA ARC ÁPOLÁSRA LEGJOBBAN BEVÁLT SZER MOTSCH A. & T. BÉCS
K/3 QUELLENG. 116. SZ. és I. LUGECK 3. SZ.

Használat előtt — és után.
Ma-Hilla
(szőr, vedre)
Biztos, világhírű autoritások által megvizsgált és különösen az arczobornak eltávolítására, nemkülönben a kevésbé szép arczobornak és vonások szépítésére legmelegebben ajánlott, csodás hatású kozmetikum. Minden Ma-Hilla-val kezelt arczobor 3-4 napon belül megújul. Az arczobor hűvé, bárs-nyákná válik, finomná és vakítóan fehérré válik. Szeplőt, vimmerlit, bőrarkát, persenéseket, májfoltokat, vörös orrt s minden egyéb arczobornak okozó meglepő gyorsan tüntet el a nélkül, hogy a legkisebb nyomot is visszahagyja. Ma-Hilla ára K 3.85.

Eredménytelen esetben a pénzt visszadom. Minden Ma-Hilla küldeményhez teljesen ingyen mellékelek egy próbadohoz Ma-Hilla-arczopot és egy darab Ma-Hilla szappant. Pontos használati utasítás (európai összes nyelven) hozzá adatik. Díszkért küldés a pénz előzetes megküldése, avagy utánvét mellett az európai raktárból.

Kann Ignác,
Bécs, II., Lillienbrunn-gasse 17.
Budapesten kapható Török József gyógyszerárban Király-u. 12.

Ha őszül a haja
ne használjon mást, mint a „STELLA“-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvegeje 2 K.
ZOLTÁN BELA gyógyszerárában,
Budapest, V., Szabadág-tér, a Sétátér-utca sarkán. 9938

Gyümölcs-, főzelék- és husconservákat,
aszalt főzeléket ajánl a legjobb minőségben az **Első Kecskeméti Conservgyár Kecskeméten.** 10029
Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Grand Prix. Párisi világgiallítás 1900.
Kwizda-féle Restitutionsfluid
es. és kir. mosdóvíz lovak számára. 40 év óta használják az udvari paripa-istállók, valamint a nagyobb katonai és polgári istállók mint erősítő nagy fáradságnak előtti és mint újraerősítő nagy fáradságnak után, az inak merevségének stb. Képesse teszi a loval kitűnő teljesítményekre az időmátnál. Ára egy üvegnek K 2.80. — A Kwizda-féle Restitutionsfluid csak akkor valódi, ha fenti védjeggyel bír. Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12 és Andrássy-út 20. sz.

Kwizda Ferenc Ján.
es. és kir. osztr.-magyar, román királyi és bulgáriai fejedelmi udvari szállító.
Kerületi gyógyszerész Korneuburgban, Bécs mellett.

43. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS PÓMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, OKTÓBER 25.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) együtt egész évre 24 korona félre — 12 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 16 korona félre — 8 *
A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) egész évre 10 korona félre — 5 *
Külföldi előfizetőkben a postaiag meghatározott vitellől is csatlakod.

A DEÁK-ÜNNEP BUDAPESTEN.
DEÁK FERENCZ emlékezetének komoly és kegyeletos hangulata töltötte el a lelkeket, a nagy hazafi születésének századik évfordulóján. A főváros képe a kedvezőtlen időjárás mellett is ünnepies volt; a házakon mindenütt zászlókat lengetett a hűvös őszi szél, nemesak a főutcák, hanem a mellékutcák házai is zászlódiszben voltak. A virágosboltok kirakataiban is alig lehetett egyebet látni, mint Deák szobrára s sírjára készült koszorúkat, melyeknek rendeltetését elárulták a szalagok feliratai. Az ünnep előtt való nap a Deák szobrárt körülvéő kis kertet zászlókkal, cserkoszorú-füzékkel díszítették fel s a szobor körül helyet készítettek az ünnepen résztvevők számára. Itt ünnepeltek a közélet s a társadalom előkelőségei; az iskolák, társadalmi egyesületek, egyéb testületek a maguk körében tartottak ünnepeket. Az ünneppen részt vett a király is, koszorút küldve egykori bölcs tanácsadója szobrára. Október 17-ikén, a nagy évforduló napján, a főváros által rendezett ünnepélyt istentisztelettel nyitották meg, azonban még előbb **Halmos János** polgármester koszorút tett a főváros nevében Deák sírjára, a kerepesi temetőben. Az isteni tisztelet a belvárosi plébánia-templomban tíz óraker kezdődött. Ekkorra már teljesen megtöltötte a templom tágas hajóját a

rekkel díszítették fel s a szobor körül helyet készítettek az ünnepen résztvevők számára. Itt ünnepeltek a közélet s a társadalom előkelőségei; az iskolák, társadalmi egyesületek, egyéb testületek a maguk körében tartottak ünnepeket. Az ünneppen részt vett a király is, koszorút küldve egykori bölcs tanácsadója szobrára. Október 17-ikén, a nagy évforduló napján, a főváros által rendezett ünnepélyt istentisztelettel nyitották meg, azonban még előbb **Halmos János** polgármester koszorút tett a főváros nevében Deák sírjára, a kerepesi temetőben. Az isteni tisztelet a belvárosi plébánia-templomban tíz óraker kezdődött. Ekkorra már teljesen megtöltötte a templom tágas hajóját a

nagszámú közönség; a férfiak nagy része díszmagyarban. Ott voltak a kormány tagjai, főrendek, képviselők minden pártból, a hatóságok képviselői, küldöttségek, stb. Az ünnepi misét **Kohl Medárd** püspök tartotta nagy segédlettel. Közben az operaház több tagja énekelte egyházi énekeket. Ezalatt, bár esett az eső, folyton nagy közönség állott a templom előtt is. Az istentisztelet végeztével az előkelőségek, küldöttségek, a képviselők a Ferencz-József-térre vonultak, a tulajdonképeni ünnepély színhelyére. A nagy téren álló épületek homlokzatán mindenütt nemzeti zászlók lobogtak, az ablakok zsufolva voltak nézőkkel. A szobor előtti kert bokraiból cserfalommal borított s a főváros

ÜNNEPELY DEÁK FERENCZ SZOBRÁNÁL BUDAPESTEN DEÁK SZÁZADIK SZÜLETÉSE NAPJÁN. — Halmos János polgármester beszédet mond

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.
Alapították 1847.
Bräusweller János
Szegeden. Cs. és kir. kizárólagos szab. chronometer- és műóra, főtárlója a remontoir meótrának stb.
ÓRAK, EKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE
Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltenek.

GANZ ÉS TÁRSA
vasöntő- és gépgyár-részvénytársulat
Leobersdorf, BUDAPEST, Ratibor.
Városi üzlet: IV., Ferencziek-tere 2. szám.

Elektromos világítás és erőátviteli berendezések, egyenáramu, váltakozó és forgó áramra. Elektromos távolsági, városi, bányá- és iparvasutak. Dinamógépek, elektromotorok, transzformátorok és áramátalakítók, daruk és szivattyúk; felvonók, szellőztetők, továbbá elektromos gépek és teljes berendezések a karbiógyártáshoz.

Áramszámlálók, ivilámpák, mérőkészülékek. Lakások és épületek elektromos világítási berendezése.

Vas-, acél- és érczöntvények építési és gépészeti célokra.

Kéregöntési vasuti kerekék és keresztszárak különleges vasból, elsőrangú, helyiérdektől elektromos és keskenyvágnány vasutak számára.

Hengerszárak és malomberendezések szükséges tárgyak.

Aprító gépek kőzúzó és Sattler-féle lécező golyómalmok.
Turbinák, szilipek és csővezetékek. Papír- és cellulóze gyártásra szolgáló gépek.
Vasuti kocsi- és katonai vasutak számára.
Vasuti kocsi- és katonai vasutak számára.
Forgó korongok, tolpadok és kitérők. Daruk kézi, gőz, petroleum- vagy elektromos erővel való hajtásra.
Transzmissziók, Gázmotorok, kotrók, generátor- és világító gáza 1000 lóerőig és azon túl. Petroleum-, Benzin- és Spiritus-motorok és Lokomobílok Bänki-féle vízbefecskendezéssel. Füsttermesztő készülékek. Vinszűrők. 9835

Autom. patkányfogók frt 2, egérfogók frt 1.20, följegyelet nélkül fogók egy éjén át 40 dbot, nem hagyunk szagot maguk után és önmaguktól állítanak. Svábkelepeze „Eclipse” ezernyi svábot és muszkát fog egy éjén át, frt 1.20. Mindennit a legjobb eredmény. Szállítja utánvéttel: J. Schüller, Wien, II., Kurzbanergasse 4. Számtalan készítő- és elismervelevek.

Gróf Apponyi Albert a képviselőház elnöke Márkus főpolgármesterrel és Halmos polgármesterrel a díszsátornál az ünnepély előtt.

A DEÁK-ÜNNEPÉLY BUDAPESTEN.

színeivel és czimerével díszített zászlórudak emelkedtek ki, rajtuk a nemzeti lobogóval, a magyar czimerral és Deák Ferencz családi czimerével. A szoborral szemben díszes sátor emelkedett az előkelőségek számára; ennek közelében volt a fűdött szósék. A közönség többi része a szobor körüli szabad teret töltötte be.

Az ünnepély kezdetekor a szobor talapzatát már elborították a koszorúk, melyeket törvényhatóságok, egyesületek küldöttségei és magánosok tettek le. Köztük volt Deák szülő-vármegyéjének, Zalamegyéjének hatalmas babérszuszorúja, Széll Kálmán, Ferenczy Ida, Erzsébet királyné volt udvarhölgye koszorúja.

Mikor az ünnepelő közönség elhelyezkedett, az országos dalkör elénekelt a himnusz. Azután gróf Apponyi Lajos udvarnagytette a király szép koszorúját, melynek nemzetiszínű szalagján az a felírás olvasható: «Deák Ferencz emlékeztetének — Hálás királya.»

Ekkor Mihályfi Károly, a Nemzeti Színház művésze lépett a szósékre s nagy hévvel, lendülettel elszavalta Lampérth Géza pályanyertes ódáját, melyet lapunk legutóbbi számában közöltünk. Az emelkedett szellemű költeményt, melyet nyomtatásban is szétosztottak, élénk tetszénnyel fogadta a közönség.

Ünnepi beszédet Halmos János polgármester tartott.

«Százados emléknem megünneplésére seregletünk össze — mondotta a szónok — mélyen tisztelt közönség, azon férfúnak ércszobrára elé, kit már kortársai jól átgondolt ítéletükkel oly névvel illettek, a milyhez hasonlót az egykori Róma adott legjelesebb fia egyikének. A miképen ők Cicerót a haza atyjának neveztek, azonképen kapta Deák Ferencz a haza bölcsé elnevezést. És a miképen az ötvenes években joggal mondhatták, hogy Deák Ferencz szerény, egyszerű lakásában ott van egész Magyarország, mert mindazok, kik számot

tettek akkori politikai, kulturális és társadalmi életünkben, köréje gyűltek, tőle várva buzdítást, tanácsot, belőle merítve reményt a haza szebb jövője iránt; úgy mondhatjuk az órában, hogy itt, e magasztos emlék körül látjuk egész Magyarországot, mely eljött e helyre, hogy kegyelettel hódoljon egyik legnagyobb fia emlékének. Deák Ferencz, mint politikust, mint államférfiút, mint szónokot, historikust és író sokan, sokszor és sokfelé méltatták. Politikai és tudományos testületek, társulatok áldoztak emlékének, és pedig nemesek minálunk, hanem a külföldön is. En főképen mint hazafit és embert kívánom megvilágítani. Deák legszebb, legnagyobb erénye a hazaszeretet volt. «A magyarok hazaszeretetének — mondja ő egyik beszédében — se a múltak lelkesítő emlékei, se a hiúság, sem az önzés nem támogatják annyira, mint más nemzetekét. Történetünk csak átokszűlő viszálykodásra, csak életért és megmaradásért vívott véres harcokra mutatnak. Hiúság nem kecsgethet bennünket. Hisz Európa alig tudja létünket, s Afrikának számos kolóniája tán ismeretesebb más nemzetek előtt, mint hazánk, melyet Ausztria termékeny, de műveletlen gyarmatának tekint a külföld. És ő ezt a szegény, ezt az elnyomott országot szerette és lelke egész hevével, szíve minden dobbanásával, agyának minden gondolatával arra törekedett, hogy visszaszerezze neki elvesztett önállóságát és kiemelje gyarmati helyzetéből. Tetteinek első rugója és fő-célja mindenkor a hon java volt, melyet semmi más czélra soha föl nem áldozott... Itt áll szoborod, nagy szellem, Haza Bölcsé! Erős gránitoszlopon, ércbe öntve a te nagy alakod. De a követ is valamikor kikezdi az idő vasfoga s jöhet földindulás, mely ledönti érczöböl öntött képmásodat. De azt az emléket, monumentum aere perennius! melyet magad állítottál magadnak nemzedet szívében, ledönteni nem fogja semmi. Deák Ferencz, legyen áldva emléked mindörökké!»

A szónoki erővel elmondott beszéd végeztével a dalkör a Szózatot énekelte, s az ünnepelők eloszlottak, de a szobor környékét ezernyi közönség lepte el, gyönyörködve az ünnepi díszítésekben s a szebbnél-szebb koszorúk nagy tömegében.

ŐSZSZELE SZÜLETTEM...

Őszszele születtem, haljak is meg őszszele,
Együtt a vadvirággal,
A mely felett ép' búcsúzóra szól tán
Az utolsó madárdal.

Úgy gondolom, nem lesz olyan keserves
Akkor az elmúlásom:
Ha már tudom, hogy nincsen több madárdal,
Se virág a határon!

Szabolcska Mihály.

KISÉRTŐ ÁLMOK.

Mindenkinek van egy
Befejezetlen álma,
Egy elpattant reménye,
Egy behunyott szemfényé,
Egy bús óa, melyre
Többé rá sem találna.

Ha rád szakad a bánat
S nehéz szíved sajoj:
Távol ormokra ülnek,
Nagy messze elkerülnek
E végezetlen álmok,
Ködképek, sóhajok.

De pirkadjon csak egyszer
Boldogság napja rád:
Mint másvilági árnyak
Kisértni hazajárnak
S megtörik örömdönek
Rózsapiros borát.

Tudod, hogy semmiség csak,
Hogy délibáb kisért,
De szomju lázad éget
És minden üdvösséged
Odadán tékozolva
E semmiségekért...

Ugy van megírva Isten
Böles rendelkezései:
Hogy nyugtot nem találunk,
Hogy van sok édes álomunk
S az a legédesebb, mely
Csak félig teljesül.

Szavay Gyula.

DEÁK FERENCZ SZÜLŐFÖLDÉRŐL.

Írta Eötvös Károly.

III.

A KEHIDAI SIRBOLT.

A hegyek lábán, a Zala völgyének peremén vezet az egyenes és jó út észak felé, Zala-Szent-Grót és Zala-Bér felé. Több mint egy kilométernyire, a mikor a Deák-kastélyt már elhagytuk, az útról balra a hegynek fölfelé dülő út ágazik ki. Afféle sató-út, a hogy Zalában nevezik a sajtó-utat. Szűk, meredek és mély, mintha vízmosás fenékén járna. Oda vezet a temetőbe, azután a szőlőkbe s talán tovább az erdőbe is.

En a temetőig mentem rajta, jó gazdám, Baronyi barátom társaságában. Másik kocsin Linzer Béla barátom és a fényképező művész jött utánunk.

Ez hát a kehidai temető. Ez itt a fényes család sirboltja. Itt nyugosznak a feltámadásig a Deákok tetemei.

Jól láttam én ezt a sirboltot ezelőtt negyven-nyolcz esztendővel is, a mikor 1855-ben a haza bölcsét föl akartam keresni, hogy lássam, meg-tiszteljem, szavát halljam s Pápán a kollégiumbeli társaimnak erről hírt mondassak. De bizony akkor én nem másztam föl a sirbolthoz a nagy melegnek miatta és az én rég elhalt

pajtásomnak hétszer való rótségei miatt. Dús János volt ez, a mint már másutt elbeszéltem.

Nyolcz lépés hosszú, öt lépés széles négyszögletű tér volt a temetőben körülépítve kőfallal. Keleti oldalán félkör alakú, nyugati oldalán az ajtó. Teteje zsindeyes, barna az időtől. Bemeszelve kívül-belül. A mész foszladozik a falakról. Ime, ez a sirbolt.

Se tornya, se keresztje, se harangja: mégis kápolna alakú. A hagyomány azt beszéli, hogy a régi Kehidának csakugyan ez volt egykor istentiszteletre szánt helye. A nagy-kapornaki kolostorból át-átballagott néha napján egy-egy barát, misét mondott a kis kápolnában, az áhitatos nép pedig ott térdelt körülötte a kápolnában, a ki be nem fért, kívül a kápolna körül.

Ajtaja tölgyfából. Régi ereszték másfél száz esztendő előtti időkből. Sarkait, fordulóit, zárvárait rég megette a rozsda. Már ezelőtt néhány évvel is szárnyai úgy voltak csak az ajtófélfához támasztva. Az járhatott le a sirboltba, a ki akart, s azt vihette el onnan, a mit akart. Még se bántották. Kegyelet őrzi a halottakat. Tudta a nép, hogy ott a rég porrá lett uraságok nyugosznak. Hiszen 1855 óta, a mikor Deák Ferencz eladta Kehidát, Deák-ivadék alig lépte át a sirbolt küszöbét. A kik utána következtek a birtok uraiként: gróf Széchenyi István, azután özvegye, azután Ödön fia, soha nem is látták Kehidát. Ki őrízte volna családi gondossággal a pusztuló épületet?

Most már őrzi a nemes vármegye. Az én buzgó barátom, Csértán Károly, az alispán, kiterjesztette gondját erre is. Kitatarozzák, megjavítják, külső-belső egyszerű díszszel fölékesítik, záraiban megerősítik a sirboltot. Épen ezen dolgozott egy-két kőműves s néhány napszám, mikor most ott jártam. Bizony kietlen kép volt a kápolna belseje. Szerszámok, vakoló edények, törmelék, szemét mindenütt. Az egykori oltárnak aranyos farészei összetörve, hányva, dobálva ott feküdtek az épület napkeleti sarkában az oltár helyén. Semmi kép, semmi betű a falakon. A padolat bokáig érd por, szemét és göröngy. Nem is volt a padolat födve se követ, se téglával, se deszkával. Mintha csak a temető pusztá földje lett volna összetaposva.

Pedig a padozat alatt kell lenni a boltozott üregnek, a hol a koporsók el vannak helyezve. Magamhoz intettem egy kőműves legényt.

— Gyere csak fiam, mutasd meg, hol van a sirbolt beomolva?

— Itt ni!

Lábaival s azután kezével egy helyen a kápolna közepén félre háritotta a porondot. Akkor előtűnt egy lapos kő. Félméter széles s talán valamivel hosszabb. Főlemelte, félre tette s im ott volt a sötét üreg nyílása. Látszott, hogy egysoros téglaboltozattal van az üreg befödve. Valami ismeretlen durva kéz valamikor csakánnyal egy-két téglát kivágott a boltozattól s aztán könnyedén lefeszítette annyit, hogy akkora nyílás támadjon, a melyen egy ember lejuthasson a holtak közé.

Az volt a szándékom, lemegyek, megnézem: mi van a sötét üregben. Azonban nem volt kéznél gyertya, nem volt létra, másznom kellett volna, mint az ürgének s azután az a nyílás se az én természetemhez volt szabva. Nem voltam abban bizonyos: leférek-e?

Mégis tudni akartam valamit öregbőlnagyjából a sirbolt titkairól. Megint a kőműves legénynek szóltam.

— Le mernél-e menni, fiam, oda a sirboltba?

— Le én!

E szóval már mászott is lefelé. Nem volt mély a sirbolt. Föl se tudott benne egyenesedni. Csak guggolva tudott a koporsók közt mozogni.

Voltak koporsók. Egyetlen-egynek a lábfelel való végét mi is láttuk felülől. Sötét csereszínű deszkájának sarka szembetűnő volt.

— Nézd meg fiam, van-e rajta írás?

Pipás ember volt már a legény, elővette gyufatartóját s gyufalángnak világánál kezdett betűzni.

Annak a koporsónak oldaláról világosan el tudta olvasni e sorokat:

DEÁK ANTAL.

Nem írva, nem füstve, hanem réz-szegekkel kiverve volt ez a név. Kétségtelenül volt ott kiverve még több szó is. Születése és halála napja, talán egyik-másik czime is. De már a legény egyebet nem tudott leolvasni. A koporsó másik oldalát el is takarta másik koporsó.

Tudtuk, hogy Deák Antal ott fekszik. A haza bölcsének testvérbátyja. Maga is disze egykor a törvényhozásnak, vezére vármegyéjének s országosan ismert jó hazafi.

A kehidai anyakönyvben így van halála följegyezve:

«1842. 20. jun. meghalt, 23-án temettetett. Tek. Deák Antal földes úr, nőtelen, R. K. (azaz: római katolikus) nemes. † Kehidán. Gyomorgöres, bégyludás». (Tudniillik a halál oka).

A kőműves legény ott a sirüregben motoz kissé s felkiált:

— A koporsó be van omolva vagy beszakítva.

— Mit látsz benne?

Belenyul.

— A csizmáját, azután a lábszárcsontját. Megmutassam?

A boldogtalan. Valami járási orvosnak vagy minek gondolt engem. Rá kellett szólanom.

— Meg ne mozdíts benne semmit. Hozzá ne nyulj semmihé! Nézd meg, mi van írva a többi koporsóra.

Nyomozott s talált egy másik koporsót. A töredezt szegfejekből e szót olvasta le: SIBRIK. Tovább betűzött. De nem volt benne biztos, mit olvas. Azt mondta:

— Alighanem Borbála van még rajta.

Pedig bizony nem az volt. Deák Ferencz szent emlékü édes anyjának, Sibir Erzsébetnek hamvai voltak abban a koporsóban.

Itt egy furcsa vitás kérdés tolu lenni.

Bizonyos, hogy Deák édes anyja Söjtörön halt meg s halála ott van az anyakönyvbe bevezetve. A Deák-nemzettség egész rokonsága ma azt hiszi, hogy vagy Söjtörön, vagy Zala-Tárnokon az ősi Deák-templomban van eltemetve. Sokan keresték már sírját, de nem találták sehol. Még a hagyományban apró részletek is élnek, melyek azt bizonyítanak, hogy Sibir Erzsébet sírja valahol Söjtörön van. Azt beszélik, hogy férje igen is el akarta szállítani a holttestet Kehidára, de a nép megtudta s kaszát, vasvillát fogott, hogy a koporsó-szállítást megakadályozza. Mert szentül hitte, még ma is hiszi, hogy azt a határt, melyen holttestet szállítanak át, elveri a jég.

Ez azonban mégis csak mese maradt.

Söjtörtől Kehidáig sok falun kell átmenni, de kis jobbágy-falu valamennyi. Hogy hatalmas, előkelő nemes úrnak, a vármegye táblabírájának szekerét szegény jobbágyok feltartottassák, embereit agyonveréssel fenyegetessék, kivált ha a megyei alispán s a járásokbeli szolgabírák a nemes úr pártján vannak; ilyen eset békés időben elő nem fordulhatott. Nagy zenebonával járt volna ilyen eset.

Az meglehet, hogy idősb Deák Ferencz nem zajjal, nem karhatalommal vitte el kedves halottját, hanem vagy szénás vagy gyapjus székén elrejtve, több szekér kíséretében szállította el. De halottját bizony elszállította.

Ime, most én ráakadtam. A kehidai családi sírboltba okserűen csak egy Sibirket temethettek el. Idősb Deák Ferencznek ifjan elhalt feleségét, a haza bölcsének édes anyját.

Szöbéli hagyomány erről alig van. Szegény, együgyű falusi nép nagyon ritkán tartja emlékében a száz esztendő előtt történt dolgokat, kivált ha azok nem az ő családjában történtek. De van-e hát írásbeli hagyomány? Ez már van.

A kehidai anyakönyvbe 1803-ból Liszits József, az akkori plébános ezeket írta föl a holtak jegyzékében:

«Oct. 17. Spt Da Elisabetha Zsibrik Spt Dni Fr. Deák».

Magyarul: 1803. évi október 17-én (meghalt) tekintetes Zsibrik Erzsébet úrnő tekintetes Deák Ferencz úrnak hitve vagy neje. Az uxor vagy conjunx szót kihagyta a plébános, valamint a temetés napját is.

A temetés napja a söjtöri anyakönyvben sincs följegyezve. Ott is csak a halál napja.

A dolog így történt:

Idősb Deák Ferencz határtalanul szerette ifjú szép hitvesét, hét gyermekének édes anyját, a ki Ferencznek, legifjabb gyermekének születésekor gyerekágyban meghalt. De édes anyja is, a ki Kehidán lakott, két héttel előbb halt meg s így sok jó óknál fogva neki Kehidára kellett a nagy birtok kezelése végett átköltözni. Magával vitte tehát halottját is, hogy ott legyen közelében s ha majd ő is utána megy: ott legyen a közös sír kéznél.

Néhány év múlva utána ment, de ő a mint én tudom, még se oda lett eltemetve.

Hanem ott van még eltemetve a híres szépségű Hertelendy Anna, a haza bölcsének apai öreganyja. A kehidai anyakönyvben a latin nyelvű följegyzés így szól magyarul:

«1803. október 3-án meghalt tekintetes Hertelendy Anna asszonyság, tekintetes Deák Gábor úrnak özvegye 62 éves életkorában».

Ennek koporsóját nem találta meg az én kőműveslegényem. Talán csak a sötétség vagy a ráomlott porond miatt nem találta meg.

Hanem talált még egy kisebb koporsót. De hogy ebben kinek teteme porlad: azt nem tudja senki.

Deák Ferencz egyik legöregebb egykori jobbágyasszonyát, Szelet Józsefnét megkérdeztem a negyedik koporsó fölől, ki fekszik abban?

— Nem tudom, uram, kislány koromban halottam apámtól, ő beszélt, hogy valamikor régen Kőszegről hoztak haza az uraságok egy kis halottat koporsóban s azt temették oda.

Szelet Józsefné asszonyom 1835 körül volt kis lány. Ha már akkor is régi dologként említette apja az esetet: az a temetés is nyolczvan-kilenczven év előtt történhetett.

Kijöttem a sirbolt kápolnájából. Szétnéztem onnan a magaslatról a vidéken. Gyönyörű vidék. Szemközti napkelet felől Gyülevezs falvának hegyhajlatán át sötétlettek hozzám a nagy messziségből a büszke Rezivár csonka tornyai. Ime, ezeket is megörölte az idő, megpusztították az elmúlt századok. Hogyne pusztulna hát el ez az egyszerű sirbolt? Hogyne omlának össze a halottak csontjai?

Köröskörül a tiszta őszi nap ragyogó fényében zöld erdők, zöld mezők, mosolygó gerezdek, jó kedvvel dolgozó fűrge népség. A Zalaberek malmainak eszöndes zúgását felém hajta a szellő.

Mégis örök az élet.

A HÁZASSÁG ISTEN RENDELÉSE.

Deák Ferenc elbeszélése után

írta Vachott Sándorné.*

Egy kis bevezetés a következő történethez.

A hatvanas évek elején történt, midőn egykor kisebb társaskörben együtt voltam Deák Ferenczel.

Oly szerencsés valék, hogy a kedves öreg úr minden alkalommal örömet látszott beszélni, társalogni velem, szívélyesen kötődött és enyelgett s ha távozni készültem, nem szívesen látta. Hogy visszatartson, majd érdekes beszélgetést kezdett készülődésem közben, melynek hallgatását félben nem hagyhattam, majd lelkem kötött, nyájas arccal ócsárolva oly írók

volna, tünének nyugton és békével a kényelmes pamlagon.

Hasztalan tiltakoztam, azzal mentetgetve magamat, hogy ő kötött belém s vitázott, csak hogy ne mehessek, válasza ez volt:

— Könnyű Katót táncra vinni. — s bizony édes Mariskám, — így szokott rokonias barátsággal engem nevezni, — maga sem kivétel e részben.

Más alkalommal csak marasztalt, egyszerűen, nyájasan említve, hogy nem feketik korán, mert nem bír aludni s jól esnek legalább is éjfélig elbeszélgetnie.

— Oly szívesen maradnék, — mondtam egy alkalommal ilyen marasztalásra, — hiszen jól tudja, hogy ott, hol kegyed van, örömet maradni csak természetes lehet. De mi lesz folyó-

Az ekkor hallottakból készült a következő elbeszélés:

I.

Nemrég a szelid ősznek messze nyúló, finom ezüstszájai oly biztosan fűrdtek még a nap ragyogó fényében, mintha nem is volna viszontagság, mely széttéphetné őket, — míg a kis pacsirta leszállt a mező virágai közé, majd fölrepült s elkezdett tavaszról dalolni, észre sem véve a hegyek fölött lebegő halvány fátyolt, melylyel az ősz hervadását szokta leplezni... S ime, mit annyi hónap megkimélt, néhány óra elpusztítá. Csak reggel óta szakad így az őszi eső s zúg oly kegyetlenül a szél, — s mivé lettek máris a fák s mivé lőn az egész természet!

Az égen csak borút és felhőt lát a szem, a

A SAINT BENOIT-TEPLOM BELSEJE, A HOL RÁKÓZI HAMVAI NYUGSZANAK, A MAGYAR ZARÁNDOKOK LÁTOGATÁSÁKOR FELLÁLLÍTOTT GYÁSZRAVATALLAL.

művét, kikért rajongtam, vagy megjegyzéseket tett oly egyénekre, kiket bánítani semmiért sem engedtem volna; s én bár tudtam, hogy csak tartóztatni akar s hogy nem komolyan beszél, hanem csak ingerkedik, mégis mindannyiszor tűzbejöttem, s olykor kalappal fejemen két óra hosszúság is elvitáztam vele, menésre készen. Úgy adta a szót, hogy felelnem kellett reá, csak úgy szikrázott gazdag szelleme, habár csak játszott és kötődött is.

Ha azután nagyon reám esteledett s többé egyedül nem mehettem volna haza, karját nyújtá s hazáig elkísért.

— Hiába, — szokta ilyenkor mondani — az asszonyok nyugtalan teremtések s valóságos idővesztegetők. Óráig elbúcsúznak állodogálva, midőn a szomszédok hazafelé készülődnek, a helyett, hogy a meddig maradniok lehetséges

* Ezt az elbeszélést az elhunyt író nő hágyatékából fia, Vachott Károly adta át közlés végett.

iratomból, ha holnap délig egy kis történetet nem írok legközelebbi számára, melyből csak ez egy cikkecske hiányzik még? A kéziratért holnap délben eljő a szedőfiú a nyomdából s még csak tárgyam sincs, melyből valamit kerekíthetnék.

— Ha itt marad, — viszonzá, mosolyogva nyújtván felém kezét, — mesélek én magának valamit, a mi valóban az életből van merítve, mert megtörtént tény. — Ismertem mind hősét, mind hősnőjét történetemnek, mert az egyik rokonom, a másik jó barátom volt. Ezt leírhatja, ha tetszik, csak a neveket kell megváltoztatnunk, mert az illetők már magammal együtt előregedtek s nem örömet vennék, ha nevüket közölnék.

Mondhatlanul megörültem ez ajánlatnak. A hős és hősnő számára még jelenlétében kigondolva két nevet, körülültük a kedves öreg urat s valódi áhitattal hallgattuk minden szavát.

a légben a zuhogó esővel a bömbölő szélvész versenyez, a földön csak víz és sár s a kopáran maradt fák letépett díszé: a sárga és piros levelek sárba taposva...

Az erdőségek s magas hegyek közé szorult kis csárda haszonbérleje egész délután nyugtalanul várta haza feleségét a városból s kissé körültekinteni kilépett az ajtón.

Épen ekkor egy kocsis állt meg a ház előtt. — Van itt valaki? — hangzék a sötétben a kocsiról egy férfihang.

— Mi tetszik? — kérdé csaknem boszúsán a csárdás, ki várt felesége helyett most még a vendéget sem látta szívesen.

— Jó estét, András, — hangzott ismét az előbbi szót. — Lesz-e számomra jó meleg s üres szoba?

— Ejnye, mi a kő! Hát nagyságod az? — szólta a csárdás nyájasabban, csak most ismerve földesurára, Csobánczy Miklósrá. — Hozta

Isten nagyságodat! Jaj, de örvendek, hogy vendégszobám szolgálatára állhat, még pedig csak utána kell kissé rakni, azonnal jó meleg lesz, mert a mult éjjel is vendég hált benne s így reggel még fűtöttünk a kályhájában.

— Annál jobb, András, mert ugyancsak át vagyok ázva és fázva, — mondá Csobánczy s az alatt, míg a kocsis kifogott és bevezette a lovakat az istállóba, a csárdás világot gyújtott s behordá a földesurasága úti bőröndjeit, ki e közben benyitott a szobába.

A szolgálatkész, de kissé nehézkes csárdás, sok járás-kelés, tipegés és motyorgás után végre meggyújtott egy szál viaszgyertyát, melyet a többi hat-hét szállal együtt mind megannyi temetésről hozott magával s fényesre csiszolt rézgyertyatartóba helyezve el, nagy elégtelenség állítá az asztalra.

Csobánczy ismerve emberének minden csinyját-binyját, nagy türelemmel várta mindezt végig s miután a barátságos s valóban tiszta és takaros szobácska végre csakugyan meg volt világítva, először is vizes bundáját vetette le s teríté szét, azután elkezdett átöltözni.

— Nos, András, lesz-e valami enniváló? — kérdé barátságosan az öregtől, — mert nem csak átfáztam, de ugyancsak meg is éheztem ám.

A csárdás nagy szabadkozva jelentette, hogy bizony nem igen van egyebe kenyérnél és salonnánál.

— Hiszen, András, ez nem épen oly nagy baj ezúttal, — viszonzá szokott nyájaságával Csobánczy, — mert most jut eszembe, hogy nemcsak teakészletem van velem, de mivel nagynénemtől jövök, bőven el vagyok látva sülttel, sódarra, sőt ha jól emlékszem, puha fehér czipó is lesz bőröndömbe.

— Akkor se baj, nagyságos uram! A szoba egyszerűen jó meleg lesz, az ágyat pedig, mind a kettőt, épen ma húzta tisztába az asszony, mielőtt a vásárba indult.

Alig végzé szavait a csárdás, midőn a locsogó sárban ismét lódobogás és kocsizörgés lőn hallható.

— Ez hintözörgés, András, — szólta Csobánczy, átöltözését végezve, — ismét vendég jő.

RÁKÓZI FERENCZ, ZRINYI ILONA, BERCSÉNYI MIKLÓS ÉS NEJE SÍREMLÉKEI A GALATAI ST. BENOIT TEMPLOMBAN. (Középen az egyik oltár látszik, elől a padlaton és baloldalon a sírkövek.)

GUYON RICHARD SÍREMLÉKE A SKUTARI ANGL TETEMŐBEN.

Szaló fényképe után.

— Annál rosszabb reá nézve, nagyságos uram, mert nincs hova szállania — viszonzá a csárdás, kifelé tartva. — De talán nem is kocsizörgés az, hanem a feleségem jött meg.

Ezeket mondván, felölté az öreg jó meleg birkaprém bundáját s meggyújtott lámpáját alája rejté, azután ugyancsak befogozott az ajtó kilincsébe, hogy a vihar fel ne döntse.

— Ki van odakünn? — kérdé hangosan kiszólva, mert bár a hintó szorosan a csárda mellett állott már, a nagy sötétségben nem vehette észre.

— Kaphatok-e az éjszakára szobát? — kérdé egy kedves nő hangon a hintóból.

— Lehetetlen, nagyságos asszonyom, — viszonzá a csárdás. — Vendégszobám el van már foglalva.

— Ne mondjon ilyet, — szólta ismét a hang, észrevehető megütközéssel, — hiszen szabad ég alatt ily időben nem tölthetem az éjszakát.

— Egyetlen egy vendégszobám van, a mint tán méltóztatik is tudni s azt az imént földesuraságom, Csobánczy Miklós foglalta el. Saját lakószobánkkal szívesen szolgálnék, de abban meg leányom fekszik, vöröshimlőben, — ez pedig járvány mostanában vidékünkön.

— Isten óvjon tőle, — szólta az úrnő, nem tudván elhatározni, mit tevő legyen.

A MAGYAROK KONSTANTINÁPOLI ZARÁNDOKLATA. — Lung György beszédét mond Guyon sirjánál.

— Ha csak Csobánczy úr nem osztaná meg szobáját...

— Szükség törvényt ront, asszonyom, — szolt az e perczben kilépő Csobánczy, ki a párbeszédet az úrhölgy és csárdás között szóról-szóra hallá, — csárdásunknak igaza van; az idő oly rút s találkozásunk e helyen oly véletlen, hogy nagyságod számára valóban nincs más választás és szobámnak felét kényszerítve van elfogadni.

Az úrnő vonakodott s mentegetődzék kissé, de végre mégis csak engedni volt kénytelen s elfogadva a jó hírből ismert Csobánczy udvarias ajánlatát, kit még soha nem is látott, le hagyá magát hintájából emeltetni s a Csobánczy karján — mert különben a borzasztó szél ledöntötte volna őt lábáról — belépett a barátos, meleg szobába.

(Vége következik.)

MAGYAR ZARÁNDOKOK KONSTANTINÁPOLYBAN.

Annak a hazafias zarándoklatnak tagjait, mely október 10-én indult el Budapestről, hogy Konstantinápolyban és környékén meglátogassa Rákóczi, Bercsényi sirját s egyéb magyar vonatkozású helyeket, október 12-én értek a török fővárosba. Másnap felkeresték a Galata városrészben levő St.-Benoit-templomot, Rákóczi sírhelyét. Ragyogó tisztaságú templom ez, a mi keleten ritkaság, s szemközt van vele a lazarisztia országából való, de nagy kegyelettel vannak a magyar bujdosók emléke iránt s gazdag könyvtárunkban a XIV. Lajos korára vonatkozó nagy gyűjtemény mellett szép számmal vannak Thökölyre és Rákócziára vonatkozó francia könyvek. Rákóczi sírjánál a nagy számmal összegyűlt magyar társaság egyik tagja, Wosinszky Mór apátplébános misét mondott.

E mise alkalmából a templom belsejében — mint egyik képünkön látható — díszes katedrális állították fel. Az oltárra, mely alatt Rákóczi hamvai nyugosznak, a zarándokok számos koszorút tettek le. A koszorúkkal borított oltárt ábrázolja egy másik képünk; az oltár előtt a padozaton van Rákóczi sírtáblája, a baloldali falon pedig Bercsényi Miklósnak és nejének sírfelirata egy márványtáblán, melyet 1894-ben állítottatott oda a Csáky-család. A templom s a benne levő sírok részletes leírását nemrég közzöltük, lapunk idei 40-ik számában.

A magyar zarándokokat nagyon szíves fogad-

tatásban részesítették Konstantinápolyban, vezetőik, Desseffy Arisztid, Szédeczky Lajos egyetemi tanár, Lung György fővárosi tanácsnok és Wosinszky Mór apát kihallgatást nyertek a szultánál s az egész társaság részt vehetett a szokásos pénteki szelamlikon, a szultán templomba vonulásán.

Október 15-én az egész társaság magyar lobogókkal díszített hajón meglátogatta Skutarit s az ottani angol temetőben koszorúkat tett le a szabadságharc angol származású hőseinek, Guyon tábornoknak sírjára, hol Lung György tanácsnok beszédet mondott, dicsőítve a branyiszki hős emléket.

Az angol temető, hol Guyon el van temetve, Stambul ázsiai oldalán, Skutari és Kadi-Köj között fekszik, a Mármora-tenger egy hajlásánál. A krími hadjárat alatt kolerában meghalt angol katonák számára rendezték be s azóta oda temetkeznek a Konstantinápolyban elhalálozó angolok. Guyon sírja közvetlen a temető kerítése mellett van, a honnan pompás kilátás nyílik a tengerre. A sír egyszerű, földre fektetett kőlap, ezzel a magyar nyelvű felirattal: «Itt nyugszik Guyon Rikárd gróf, török főtábornok, Frankon ivadéka, Angolhon szülőtte, Magyarhon vitéze. Meghalt, október 11-én 1856, élete 44 évében.»

A magyar zarándok-társaság egy része október 17-én és 18-án kirándult Izmidbe s ott megkoszorúzták Thököly sírját, lelkes beszédek kíséretében.

Hogy a szultán s a török hivatalos körök mily szívesen fogadták a magyarokat, mutatja az is, hogy a szultán a szelamlík napján fényes ebédet rendeztetett tiszteletükre s a zarándoklat több férfi- és nőtagját érdemrendekkel tüntette ki.

DEÁK FERENCZ EGY ISMERETLEN LEVELE.

1870. márczius 9-én nem mindennapi dolog történt a magyar képviselőházban. Deák Ferencz interpellálta Lónyay Menyhért pénzügyminisztert a pesti házad ügyében.

Az öreg úr azt szerette volna megtudni az Andrassy kormány jeles pénzügyminiszterétől: *minő alapon tért el a törvény világos szavaitól, és mily jogon vetett terhet törvény ellenére azokra a háztulajdonosokra, a kik új építések eszközöltek?*

Ez a nem várt megerőltetés nagyon bántotta akkoriban az építkező pesti házi urakat. A háziurak, mint ismeretes, akkor is meg tudják védeni érdeküket, ha nincs mellettük az igazság és Deák Fe-

rencz. Már pedig most mind a kettő mellettük volt. Ők a törvény betűje szerint, teljes adómentességre számítottak. Ellenben Lónyay, a ki roppant leleményes volt mindenféle módok feltalálásában az államháztartás rendbehozatala kedvéért, a törvénynek oly alkalmazását honosította meg, hogy a házépítők csak 70 % adóelengedést kaptak, 30 % adó azonban kirovatott a tehermentesítő alap javára.

Az ügy iránt Pest szabad királyi városa kérvénnyel fordult az országgyűléshez, s itt már előre kedvező szél lengedezett a háziurakra nézve; a Ház kérvényi bizottsága pártolta a főváros kérését a pénzügyminiszter törvénymagyarázatával és a gyakorlatban divott eljárással szemben.

Törvénymagyarázatról lévén szó, előre lehetett látni, hogy melyik fél kerül ki győztesen a vitából. De azért a csata nem volt könnyű. Adó- és pénzügy: ez volt épen az a tér, a hol Lónyay elemében érezte magát. Itt még Deákkal is meg mert ütközni. A beszéd, melylyel álláspontját ugyanazon hónap 18-án a Házban védelmezte, egyaránt becsületére vált szakbeli tudásának és szónoki erejének.

Deák a Ház feszült figyelmé közt hatalmas rögtönzésben adta meg a választ Lónyay beszédére.

A vitához még többen szólaltak hozzá. Az eredmény az lett, hogy a Ház Deák álláspontjára helyezkedve, magáévá tette a kérvényi bizottság véleményét.

A minisztert tehát leszavazták.

Igaz, hogy e leszavazásnak nem volt politikai éle. Egyszerűen a két értelmezés közt kellett választani s a Ház a Deákét választotta. A dolog mindazonáltal nem kis feltűnést okozott.

Egy akkori kormányparti lap így jellemzi a helyzetet:

«A pénzügyi miniszter, nála nem igen gyakran észlelt idegességgel, folyvást forgatta a törvénykönyvet, vajjon nem talál-e benne újabb érvet fel fogása helyességének bizonyítására. A többség feszült figyelemmel függött a szónok szavain. A baloldali végre a káröröm bizonyos nemével szemlélt a szokatlan látványt, mely Deák Ferenczet ellenkezésben tüntette föl Lónyay Menyhérttel. Jól esett neki a dolog, meghiszszük; szemmel láthatva végtére, hogy egy miniszter, habár nem valami kardinális kérdésben, határozott kisebbségben maradt. Az ellenzék támadásának ez természetesen eddig nem sikerült s így örült, hogy legalább más úton jutott a ritka élvezethez. A mi a pénzügyminisztert illeti, arra nézve a mai nap minden esetre tanulságos leendő. A többség pedig megmutatta, hogy teljes magaslátán áll parlamentáris föladatának. Mert: a parlamentáris többségnek nemcsak a támogatás, a feladata, hanem az ellenőrzés is.»

Az akkori többség nem is tehetett egyebet, hacsak Deákot nem akarta leszavazni oly kérdésben, melynél az öreg úr nyilván latta vetette tekintélyét. De bizalmatlanság e szavazásban nem volt kifejezve a miniszter iránt és Lónyay maga egyengette az útját annak, hogy a Ház Deák mellett döntsessen, mert előre bejelentette, hogy hajlandó a Deák-féle magyarázat szellemében új törvény által intézkedni.

A szavazás Lónyayt mégis bántotta, sőt a válság szelét is fölkaparta. A kormány tagjai nyomban tanácsot ültek a ház miniszteri szobájában, s itt Lónyay bejelentette lemondását. A minisztertanács azonban az ügyet nem is tárgyalta, s tudtommal ebből az ügyből kifolyólag nem is terjesztette a lemondást Ő Felsőre elé. Lónyay megmaradt állásában, hogy azután csakhamar mint közös pénzügyminiszter, majd pedig mint a külügyminiszter lett Andrassy közvetlen utóda a magyar miniszterelnöki székben, még magasabbra emelkedék politikai pályáján.

Mindezeket szükséges volt elmondanom azért, hogy Deákunk márczius 12-én ebben az ügyben Lónyayhoz intézett levele a kelő történeti és politikai háttérhez jusson. Deák szerette volna, ha Lónyay korábban, márczius 12-én felel interpellációjára. Ez iránt puhatolódzott Lónyaynál s leveleiben tudomásul veszi a miniszterrel kiűzött határozatot.

A levélről még meg kell említenem, hogy azt Lónyay Menyhért nekem, akkori titkárnak, ajánlódta 1884-ben. A levelet 10 éven át ereklyéknél

őriztem, akkor átengedtem dr. gróf Kuun Gézának nevezetes autogramm-gyűjteménye számára. Jelenleg is ott van s onnét — mint a nagynevű tudós gróf írja nekem — az Erdélyi Múzeumba fog kerülni.

A levél nemesak politikai jelentőségénél fogva, hanem mint Deák loyális gondolkodásának bizonyossága is rendkívül becses. Külsője 8-ad rét, háromba fogva. Pecséjtje Deák Ferencz családi czímerét mutatja. Minthogy nem postán ment, hanem küldött vitte, nincs rajta bélyeg. Borítékán a következő felírás van:

«Deák Ferencz.
Lónyay Menyhért pénzügyminiszter úrnak
különös tisztelettel

Budán.

A levél így hangzik:

Pesten, Mart. 12-én, 1870.

Igen tisztelt barátom!

Jogom sincs követelni, de ha volna, sem követelném, hogy ma felelj s én a legszívesebben megnyugszom az általad felelésre kitűzött napban.

En a törvényt világosnak tartva, intézem Hozzád a kérdést, épen azért, mert fel kellett tennem, hogy igen fontos alapos ok nélkül nem rendelkezél. Te a törvényt ellenkező értelműnek tartod, mint én, s elő fogod adni válaszdoban okaidat, s ez az, a mit óhajtok, hogy vagy megnyugtatta legyünk minden oldalról, vagy a ház döntse el a kérdést. Rosz vagy ellentétes szándékot a különböző nézet mellett sem tehetünk fel egymásról.

Isten veled, a legszívesebb tisztelettel

hű barátod

Deák Ferencz.

Deák nagy tekintélye akkoriban már nem ritkán feszélyezte a kormányt szabad cselekvésében. Nem volt tagja a kormánynak, mégis döntő befolyást gyakorolt. Példa rá épen ez az eset. De az öreg úr nemesak támadni tudott, hanem védeni is. Mikor a balközép heves támadásai miatt Lónyay harmadfél évvel több, 1872 december 2-án kénytelen volt megválni miniszterelnöki állásától, Deák volt az, a ki őt hatalmas szavával az alaptalan gyanúsításokkal szemben kellőképp megvédte.

Vikár Béla.

DEÁK ÉS A MAGYAR NYELV ÜGYE 1843-BAN.

Ismeretes minden magyar történeti tankönyvből az 1843-iki országgyűlésen az eszt, hogy 1843. június 20-ikán Horvátország követi latin nyelven kezdtek beszélni, a mi óriási felháborodásra adott okot, mert az 1839/40-iki országgyűlésen a magyar nyelvűről hozott törvények után ennek megtörténtét senki sem várhatta. Midőn aztán június 20-ikán Osegovics horvát követ és mások, kik különben tudtak magyarul s megelőzőleg magyarul már szónokoltak is, kijelentették, hogy a magyar szótól utasítás értelmében el vannak tiltva, a rendek nagy többséggel azt a határozatot hozták, hogy az országgyűlésen csak magyarul lehessen szólni. Ezt feliratba foglalták; de november 2-ikán elegyes ülésben egy október 12-én kelt oly tartalmú királyi leirat hirdettetett ki, mely eltiltja a rendeket a határozatuk érvényesítésétől, mert nem alapul törvényen. A rendek a legnagyobb levertséggel fogadták e leiratot s kerületi tanácsokra tűzvéni ki, Kerkapoly István, Zala vármegye akkori egyetlen követe, gyorspostán kért megvédést utasítást; mert e tárgy oly fontos, hogy az országgyűlés feloszlására vezethet, a miről általánosan el volt terjesztve a hír, úgy látszik, czélzatosan is.

Zala vármegye 1843. november 6-ikán tárgyalta a kérdést és Deák Ferencz hosszabb beszédet tartott, mely szöszierint nem maradt ránk. E beszéd alapján a rendek a következő tartalmú határozatot hozták és adták utasításul Kerkapolyinak:

Minthogy a királyi leirat sem törvényen, sem igazságon, sem méltányosságon nem alapul; tehát Zala rendei a legkésőbbi érzéssel fogadják; mert az az igazság, hogy minden nemzet törvényhozása nemzeti nyelven folyjon; ezt hozza magával nemzetisége és méltósága; végre a jó rend is azt kívánja, hogy csak egy nyelven

JULIA HÁZA VERONÁBAN.

folyjon a tárgyalás. Európa legvirágzóbb nemzetéi e szerint tesznek, és habár Franciaországban az elszászaiak németek s Amerikában számos nemzetiség van is, azért ott az országgyűlés nyelve francia, itt angol. De továbbá hazánkban az 1836. és 1840. évi törvények értelmében a törvénykezés és törvény nyelve a magyar: tehát az országgyűlésen és köztanácskozásokban más nyelv a törvény sértése nélkül nem is használható. E mellett annak elhatározása, hogy a törvényhozó test vagy annak egyik része tanácskozásait mely nyelven folytassa, olyannyira a maga belső szervezetére tartozó joga, hogy ebben őt a törvényhozásnak másik része jogszerűleg sohasem akadályozhatja s így tehát ebben a rendek tábláját nem akadályozhatja meg a fejedelem, mint a törvényhozás másik része. Az országgyűlés e jogát elismerte a kormány, el a társ Horvátország, midőn az országgyűlés a kormány minden hozzájárulása nélkül a rendek és főrendek közti üzenetekben a latin nyelv helyett a magyart kezdte használni s használja jelenleg is, a nélkül, hogy ezzel az eljárással akár a kormány a maga jogait, akár Horvátország a maga munitcipális jogát csak távolról is sértve érezték volna, vagy mintha tetteleg fel léptek volna.

Tehát a királyi leiratnak törvényes alapja nincs; mert a törvényhozás eszméje és célja azt kívánja, hogy ha ennek egyik része a másiknak végzésével elégedetlen, a kérdést a kölcsönös egyezkedés terére kell vinni; de nem jelentheti ki a másik határozatát érvénytelennek s erőtlenné; így a fejedelem, ha a nemzet részéről tett feljelentést nem helyesli, nem mondhatja érvénytelennek, sem a nemzetől annak visszavonását nem követelheti; hanem tanácskozás alá kell bocsátania, mire országgyűléseink szakadatlan példákat szolgáltatnak. Igaz, hogy a fejedelem, mint a törvényhozó egyik része, a nemzetnek, mint a törvényhozás másik részének felterjesztésétől hozzájárulását megtagadhatja s így törvénynyé válását megátalozhatja; de magát a tanácskozást érvénytelennek nem jelentheti ki, meg nem semmisítheti. De sőt a fő végrehajtó hatalom eszméje sem teheti e megsemmisítő királyi leiratot törvényessé; mert a végrehajtó hatalom a törvényhozással merítvén eredetét, magát az összes törvényhozás fölébe, mely hazánkban a nemzetből s a koronás királyból áll, nem emelheti s erre a koronázási hitvével és a letett szent eskü, mely a királyt csak a már meghozott s meghozandó törvénynek és csak ezeknek végrehajtására hatalmazza fel, őt egyenesen kötelezi.

JULIA HÁZA VERONÁBAN.

A régi emlékekben oly gazdag Veronának egyik legvonzóbb látványossága — a melyet legújabb hírek szerint pusztulás fenyeget — egy ódon ház a Via Capellóban. A mint az olasz népelet legtrágyább vásári jeleneteiben gazdag Piazza Erberől a szűk, nyirkos utcába befordultunk, a melynek keskeny háza az égbe látszanak nyúlni és elfogják lakói elől a napot, minden idegent azonnal figyelmeztetnek: «Casa della Giulietta!» («Julia háza!»)

És valóban, az időbarnította falon, a kapu fölötti tábla fakó aranybetűi hirdetik, hogy ez volt a Capuletti család ősi hajléka, a hol a szép Julia élt és szeretett. Shakspeare ragyogó tolla halhatatlanná tette ezt a női alakot és ma is az idegenek s hívők ezrei zarándokolnak e dűledő házhoz, valamint Julia sírjához, mely messze a városon kívül van, a Via Capuccini egyik kertjében ép oly elhanyagolt állapotban.

Az olaszok vajmi kevésé tisztelték ezt a két helyet. A hétszáz esztendő Capuletti házban például — azonfelül, hogy külsejét-belsejét legkevésbé sem gondozták — vásárcsarnokot és postalovak istállóját rendezték be. Az udvaron piszkos gyerkőcök veszekednek a gesztenyesütők és gyümölcsös kosfák kosarai között. Íves kapujában hatalmas postakocsi dőcögnek ki s be, és e környezetben szinte gúnynak

tetszik az az áhitat, a melylyel az idegenek Julia házát szemlélik.

Ennek két magyarázata van. Egyrészt az olaszokat a pénztelenség rákényszeríti arra, hogy szakítsanak a műemlékek iránti kegyelettel. Ezt legelőkébben bizonyítja az, hogy Verona egyik Borghese-palotájában, a melynek vasrácsos erkélyén még ott diszeleg a büszke család címere, szövőgyárat állítottak fel. Egy másik, régiségénél fogva ép oly érdekes és becses főúri palotában pedig zálogház ütött tanyát.

Julia sírjánál — sajátságos következetességgel — szintén istállót rendeztek be és tartanak fenn. Legkevésbé sem tisztelik azt a helyet, a hol a hagyomány szerint három ember szive dobbant végsőt a szenvedély nagy tusájában és a hol állítólag a szerelem két vértanúja aluszsa örök álmát: Romeo és Julia.

Mindez szinte érthetetlen a minden szépet annyira lelkesedő olaszoknál. Okát részben

teséget szenvedtek, a miért nekik az országgyűlés kárpótlást ígért. S tényleg még ugyanazon év vége felé, a pesti országgyűlés tanácskozás alá vette a kárpótlás arányát és módját. A vita nem ment simán; belejárta az emberi önzés is, a mely ingerültséget s a jobbaknál keserűséget szült. Maga Deák, az akkori igazságügyi miniszter, a december 30-iki tárgyaláson, mely egyszersmind utolsó is volt ebben a dologban, — így fakadt ki: „És megtörtént, a mitől rettegetem, hogy nem igen szép lapot írunk a históriába; hogy mikor az országot veszedelem fenyegeti: akkor a magyar képviselői testület a fölött vitatkozik, — pedig nem minden ingerültség s nem minden egoizmus nélkül, — hogy mennyit adjon az állam pénztárából, melynek fennállásáért még küzdeni kell; mely akkor fog fennállani, ha ezen országot az Isten megemlenti; s pirulunk kell a jövőd előtt, ha az időt most ilyenekkel töltjük.* S a tárgyalást,

szívében a nemzet sorsa fölől, midőn az elnyomó joggal hatalom közegei számára e nyugtát megírta: százsorta érdekesebb volna.

1055 az az Egy ezer ötven öt pengő forintokról melyek nekem a magyar országi os. k. országos pénzügyigazgatóságnak folyó évi június 30-án 1888-as szám alatt ki adott Rendelete folytán a Kehidai, Koppáni, Söjtöri és felső Kustáni határokból volt, s 31 egész telkes és 25 házas zsellért tevő úrbéri vesztességem fejében e mai napon a zala Egerszegi császári királyi pénztárból beanyossággal nélkül ki fizettek. Kelt Kehidán Július 26, 1852.

Deák Ferencz.

A nyugta aljára rá van vezetve ennek hitelességét bizonyító következő hivatalos szöveg:

„Hogy Tettes Deák Ferencz úr a fentebbi nyugtát egész kiterjedésében úgy, valamint nevét is saját kezével előttem írta, hitelesen bizonyítom. Kelt Kapornakon. Julius 26-án,

Az ünneplő közönség a díszsátor előtt.

Erdélyi fényképe után.

A DEÁK-ÜNNEPÉLY BUDAPESTEN.

abban kerestem, hogy — bár az olasz Bando novellája nyomán, — de mégis angol, tehát idegen költő fonta erre a bűbajos mesére a halhatatlanság koszorúját. Azt hiszem, a leg-erősebb tényező itt a sértett, tudatos sovén irigység. A mellett szól az a körülmény, hogy most, a mikor tatarozni, újjá építeni akarják a dűledező házat, valóságos forrongás tört ki Verona polgárai között. Nem akarják megengedni, hogy Julia házát megfoszassák költői jellegétől; e szerint tehát — bár csak titokban, — ők is szeretik és hisznek a tragédiában.

Az olasz lapok mind lelkes szöszölői ennek a mozgalomnak és erősen követelik a hatóságok beavatkozását. Kár is volna érte, ha a Via Capello ezen ódon házaról eltűnne az a felirat, a mely hirdeti, hogy Julia szomorú története már sok szívet megindított, sok könnyet és még több verset fakasztott. A veszendőbe menő poézis egyik oszlopa ez a mai modern, mindent tagadó korban.

Sárosi Bella.

DEÁK FERENCZNEK EGY NYUGTÁJA 1852-BŐL.

Az úrbériség megszüntetésével és a jobbágyok felszabadításával, a mit az 1848 márcziusi törvények mondtak ki, a földesurak nagy anyagi vesz-

teséget szenvedtek, a miért nekik az országgyűlés kárpótlást ígért. S tényleg még ugyanazon év vége felé, a pesti országgyűlés tanácskozás alá vette a kárpótlás arányát és módját. A vita nem ment simán; belejárta az emberi önzés is, a mely ingerültséget s a jobbaknál keserűséget szült. Maga Deák, az akkori igazságügyi miniszter, a december 30-iki tárgyaláson, mely egyszersmind utolsó is volt ebben a dologban, — így fakadt ki: „És megtörtént, a mitől rettegetem, hogy nem igen szép lapot írunk a históriába; hogy mikor az országot veszedelem fenyegeti: akkor a magyar képviselői testület a fölött vitatkozik, — pedig nem minden ingerültség s nem minden egoizmus nélkül, — hogy mennyit adjon az állam pénztárából, melynek fennállásáért még küzdeni kell; mely akkor fog fennállani, ha ezen országot az Isten megemlenti; s pirulunk kell a jövőd előtt, ha az időt most ilyenekkel töltjük.* S a tárgyalást,

* Könyv Manó: Deák Ferencz beszédei II. kötet.

** „I. Ferencz József és kora” című dolgozatában „A magyar nemzet története” X. kötetében.

1852. Bertalan Lajos m. k. cs. közíg. h. főbíró.

Ez ereklye ajándékozás útján jutott birtokomba, a melynek, valamint hasonnemű társainak értéke azon mértékben növekszik lelkünk előtt, a mint mind jobban távolodunk Deák nagy alakjától és nagy korától.

Baráth Ferencz.

EGYVELEG.

* Százhusz dűsgazdag amerikai hölgy ment nőül alig 10 év leforgása alatt európai főúrhoz, hercegekhez, grófokhoz, ögrófokhoz s készpénz-hozományok összesen 806 millió koronára ment, s így egy-egy nő átlag ötödfél milliót vitt ki az országból.

* Edvárd angol király főszakácsa szabad lakáson és teljes eltartáson kívül 20 ezer korona évi fizetést kap. A két czukrasz, kik kizárólag a királyi konyhában vannak elfoglalva, fejenként 12 ezer korona fizetést huznak.

* A világ legnagyobb szállodája az „Astoria” New-Yorkban. Az emeleteken 2500 szoba és 340 különféle helyiség van. A világításra 18 ezer villamoslámpa szolgál.

* Argentínában szarvasmarha hajdan nem volt. Csak a 16-ik század végén szállították oda először nyolc tehenet és egy bikát. Jelenleg az ottani szarvasmarha állomány tíz millióra rug.

JANTYIK MÁTYÁS.

1864—1903.

Festőművész volt és még csak 39 éves, mikor meghalt. Rövid idő annak, a ki folytonosan tántul, készül, hogy becsúvághoz méltán tökéletesítse magát és szellemi erejét. Talán az önbírálatot keményebben is alkalmazta és tételődő természetű fekezte az előretörésben. Ám bizott az életben, melynek ifjú részét hasznosan töltötte, bizott tehetségében. Anyagi gondok sem háborították. Szerény, egyszerű életmódjában a nyugalom soha sem hagyta el. Párisban is megmaradt magyaros természetében, — szemlélődött és terveket alkotott igen szép feladatokhoz. Nem dolgozott gyorsan. Sokáig készültek nagyobb képei. Konceptzióival, vázlatával azonban hamar végzett, hirtelen vászonra vagy papírra vetette. Illusztrációit rendkívül könnyen készítette, pedig mindig művészi felfogással, erőteljes stílusban.

Itt, a szomszéd asztalnál, a hol e sorokat írjuk, sokszor rajzolt a „Vasárnapi Ujság”-nak. Egy deszkára, vagy vastag kéregpapírra szögeltetve egymásután bontakozott ki a kép, igazán megrajzolt kép, festői hatásokkal, rajzolásai biztossággal. A nép életében látott alakokat czeruzálja azonnal a legjellemzőbben átvitte a papírra. Az „Oszták-Magyar monarchia irásban és képen” vállalatnak készített illusztrációi a legkitűnőbbek közül valók. Ezek a népies jellemzés iránt való érzékről és könnyű előadásról tesznek tanúságot.

A rajzolásban már a budapesti mintarajziskolában feltűnt a fiatal tanítvány. Jeles tanárai, Lotz Károly, Székely Bertalan szeretettel kísérték figyelemmel az egészséges képű, zömök alföldi fiút, ki nem igen barátkozott, egy kissé nehézkes is volt, de mindig egyenletesen derült és lelkesedő, s félreismerhetetlenül művészi lélek.

Az alföld felséges rónáján, Békésmegye végtelen síkjain eltelt dallal, természettel, a nép lelkének egyszerűségével, szokásainak érdekességével. Se benyomások hatása az lett, hogy festő akart lenni. Jómódú családja eleinte nehezen egyezett ebbe bele, de ő megmaradt szándéka mellett s a testvérfiúknak is, kik őt nagyon szerették, tetszett, hogy egy közülök művész lesz.

Békés városának régi és nagrabecsült polgár

JANTYIK MÁTYÁS.

családjai közül való a Jantyik-család. A festőnek nagyatyját, szintén Jantyik Mátyást 1858-ban a király a közügyekben szerzett érdemeiért arany érdemkeresztel tüntette ki; atyja: Jantyik Mihály pedig, mint kiváló gazda és polgár, a megye első emberei közé tartozott.

Jantyik Mátyás (szül. 1864-ben Békésen) mint gyermekifjú jött föl Budapestre, s itt a mintarajziskola tanítványa lett. Nemsokára népeleti képeket kezdett rajzolni a „Vasárnapi Ujság”-nak, torzképeket az „Üstökös” és „Bolond Istók” élelappaloknak. 1884-ben Párisba ment, a hol éveken keresztül tanult, részint a híres Julien-iskolában, részint Munkácsynál és Lefebvre műtermében. A párisi Salonban két életképet állított ki, ezzel kezdődött művészi pályája. A mikor hazatért, több alföldi életképe keltett élénk figyelmet a Műcsarnokban. Most már fölváltva Budapest és Békésen lakott. Az utóbbi helyen műtermet is rendezett be, s leginkább itt dolgozott, az alföldi népről készítvén életképeket. Egyszersmind sok illusztrációval kereste fel a „Vasárnapi Ujság”-ot. De a történelmi festéshez vonzódtott voltaképpen s ehhez készült egész tehetségével. Mégis e közben egy nagy életképet is festett Békésen, a „Buzaszentlést”, mely életnagyságú és kitűnően jellemzett magyar alakokban azt a mély áhitatot tünteti föl, mikor a magyar ember Isten szabad ege alatt, az egyház szertartása mellett könyörög tavaszkor jó termésért. Szabadka város az

1896-iki ezredéves ünnepélyre nagy képen akarván megörökíteni annak emlékét, hogy Mária Terézia szabad királyi várossá emelte, a kép megfestését Jantyikra bízták, a ki érdekesen dolgozta föl a tárgyat s a milleniumi kiállításon sok elismerést szerzett a történelmi felfogás és stíl előkelőségével. Tehetségének maradandó emléke az országház főrendiházának termében két fali képe: „Az aranybulla kihirdetése” és „Mária Terézia a pozsonyi országgyűlésen.” Ezeknek már pályázati vázlatai is nagy figyelmet keltettek. Az életnagy alakú freskóképek festésében komoly, tartalmas és határozott erő nyilatkozik; mely a tovább fejlődés bizonyosságáról is meggyőző. Kitűntették e műveket a Lotzdíjjal is. A két kép után még egy nagyobb festményt fejezett be: „Krisztus a keresztfán.” Ez az idei téli kiállítás egyik kiváló darabja volt. Készült egy nagyobb történelmi festményhez is, melynek tárgya Martinuzzi megölése. A vázlat, melyet erről festett, már mutatja, hogy történelmi festészetünk egy kiváló műve maradt abba a művész korai halálával. Másik szép vázlat „Krisztus sirba tétele”, és az ősmagyar időkbeli „A táltos”.

Jantyik csak egy kis részét állította ki műveinek. Kisebb életképeivel nem állt a nyilvánosság elé. Sok vázlat és tanulmány is maradt utána békési műtermében. Tanulmányait most készült feldolgozni s e célból a gellérthegy művészklubban műtermet bérelt, hová az ősszel szándékozott beköltözni. De a nyár elején egyszerre elkezdett betegeskedni, haza ment Békésre anyjához és testvéreihez. Nem sokára komor hírek érkeztek állapotáról, megdőbentvén ismerőseit, kik alig bírták elhinni, hogy az erős testalkatú, egészséges férfi veszedelmes beteg lehet. Vesebaj szakította meg életét, október 16-án.

Hagyatékát összegyűjtik testvérei és kiállítják a tél végén a Műcsarnokban. Közte van a „Buzaszentlést” is, melyet valószínűleg a szépművészeti muzeumnak vásárolnak meg. Az olajvázlatok mellett becsesek a nagyobb képekhez készült szénrajzok, kartonok, Jantyik rajzolásai tehetségének megannyi tanú. Összegyűjtik a kiállításra a lapok számára készült illusztrációinak eredetijeit is.

Munkácsy hatása meglátszott Jantyikon, kivált a rajzban, az alakok, a kifejezések megfigyelésében, de csak a legszükségesebbnek és a legjellemzőbbnek feltüntetésében. Az aprókos részleteket mellőzte; a formát és a festői hatást emelte ki.

A korán elhunyt művész temetése mély részvét mellett ment végbe október 18-án. Megjelent a város és környék értelmisége nagy számban s a fővárosból is többen utaztak oda. Koszorút küldött koporsójára az országos képzőművészeti társulat, a képzőművészek egyesülete, Békés-

AZ ARANYBULLA KIHIRDETÉSE. — Jantyik Mátyás falfestménye a főrendiház üléstermében.

Keglevich Emil fényképe után.

KOSSUTH SZOBRÁNAK MEGKOSZORÚZÁSA AZ EGYETEMI IFJÚSÁG ÁLTAL OKTÓBER 18-ÁN SZEGEDEN.

megye, Békés város, a megyei közművelődési egyesület. Megható volt a temetés alkalmával látni, hogy azok is összegyűltek, kiket képeihez lefestett. A «Búzaszentelés» csaknem minden alakját föl lehetett ismerni. A sirnál *Esztegar* László dr. muzeumi őr mondott rövid beszédet. A gyászoló családhoz igen sok részvétlívart érkezett, többek között Wlassics Gyula közoktatásiügyi minisztertől, Lotz Károlytól, az ország-házipítő bizottságtól, stb.

Jantyk Mátyas pihen már. Megható sorsa, hogy még ideje sem volt kifáradni.

EGYETEMI IFJAK A SZEGEDI KOSSUTH-SZOBORNÁL.

Október 14-ikén reggel a budapesti egyetemi ifjúság hetven főből álló csapata indult el Szegedre, hogy koszorút tegyen Kossuth szobrára. Az út legnagyobb részét odáig gyalog tették meg. Útközben, a hol megálltak, Monoron, Pilisen, Albert-Irsán, Berczelen, Czepléden, Nagy-Körösön, Kecskeméten, Félégyházán, mindenütt magyaros vendégszeretettel fogadták az ifjakat. Monoron, Czepléden és Nagy-Körösön a Kossuth-szobornál, Kecskeméten az 1848/49-ben elesett honvédek emléktáblájánál ünnepélyeket rögtönöztek. Félégyházától a szakadó eső miatt vasuton folytatták útjukat s Szatymazon szálltak le. Szegedre zuhogó esőben érkeztek igen szíves fogadtatásban részesültek, s öreg este lett, midőn szállásaikra elvezették őket. Szegedi időzésükről az egyik résztvevő, B. T. joghallgató leveléből közöljük a következőket:

Okt. 18-án reggel, már a korai órákban ellepte a nép az utcákat. Menetünk tíz órákban indult Kossuth szobrához. Makó, Rimaszombat, Temesvár, Arad, Kecskemét polgárságának, a kolozs-

vári egyetemi ifjúságnak s a zágribi munkásoknak küldöttségei csatlakoztak hozzánk s körutat téve a városban, megérkezünk zarándokutunk végcéljéhez. Kossuth szobrát pár pillanat alatt elborította a koszorúk halmaza. A mi koszorúkat arra a helyre tettük, a honnan a katonák távolították el amaz emlékezetes koszorút. A beszédek hosszú sorát Polczner Jenő országgyűlési képviselő nyitotta meg, utána a mi vezérünk, Hoffmann Ottó beszélt. Mihályi bölcsészethallgató és Lederer joghallgató szavaltak. Majd a kolozsvári egyetemi ifjúság küldöttségének, s a makói, rimaszombati, eleki, kecskeméti és temesvári küldöttségnek szóinkai, beszéd kíséretében helyezték koszorút a szoborra. Barabás Béla országgyűlési képviselő is mondott beszédet majd Kovács J. István joghallgató és dr. Kalmár Antal szölkelt még s ezután a tömeg a makói dalárda hazafias éneke mellett szétoszlott. Délben a város, este a függetlenség párt rendezett lakomát. A délután pedig az ifjúság legnagyobb része Polczner képviselő vendégszerető házában töltötte. Éjfél után egy órákig vettünk búcsút Szegedtől, visszatérve Budapestre.

SZÍNHÁZ.

I.

A NEMZETI SZÍNHÁZ UJDONSÁGA.

«Sötétség», Ruttkai György színműve.

A Nemzeti Színház október 17-ikén Ruttkai György «Sötétség» című színművét mutatta be, melyet a közönség igen jól fogadott.

A darab meséje a mai társadalomból van véve, s olyan mély problémákat érint, a minőkhez a legmodernebb német írók szoktak nyulni. Egy főhadnagy szeret egy leányt, s el is jegyzi egymást, épen azon a napon, a mikor a lány apját érdemeiért díszpol-

gárává választja a város. Az apa multjában azonban valami homály van: egyszer törvénytörés előtt állott. Valami takarékpénztár igazgatója volt, az intézet csődbe jutott, ő pedig vád alá került, de fölmentették. Védőügyvédje, a kinek visszanyert becsületét köszöni, mindennapos vendég a háznál, s őszülő fejjel beleszeret a házikisasszonyba. A lány azonban a főhadnagyt szereti, s az ügyvéd, hogy a házasságot megakadályozza, megküldi a tisztikarnak a husz év előtti hírlapokat, melyek ezt az esetet szellettették. A főhadnagy alezredes apja kijelenti, hogy a házasságból semmi sem lehet, s a főhadnagy úr inkább a jeggyűrtjét húzza le, mint az atilláját. S mikor a lány öcsése ezért «becstelen»-t kiált rá, a főhadnagy urat csak a közjók rohanó menaszszonya tudja visszatartani, hogy a fiút le ne kaszabolja. De a hadnagynak, ha tiszt akar maradni, meg kell torolni a sértést. Az alezredes hát eljön, párbajra kéri ki a meggyalázott apának a fiát. Ez a darab legszebb jelenete. A levegő tele van balsejtelemmel és kegyetlen igazságokkal. A tiszt tönkretett egy polgár családot, elhagyott egy leányt, mert a tisztikar nem engedte, hogy elvegye, s most egy sértő szóért elégtételadásra követeli annak a családnak a másik gyermekét is. Ő kettős elégtételt vesz magának, de maga egyet sem tud adni. Megható az apa fájdalma, a ki nem akarja a fiát párbajra ereszteti, mert nem látja be, mi jogon kívánják tőle ezt az áldozatot is, s hogyan mérje össze a tiszt kardját annak az apának a fiával, a kinek a lánya gyűrtjét nem viselheti. Nem látja át, hogy lehessen a fia becsületesebb a lányánál. S mikor megszánja az alezredest, a kinek a fia a párbaj nélkül nem maradhat katoná, kiadná a fiát, ha megígérné, hogy ez a «becsület-játék» csak színre megy. Akkor azonban az alezredes háborodik fel, hogy ezzel nem lehet tréfálni! És a fiú az apja ellenére is kiáll, mert a kaszinó már a késlekedésért is suttag, s bár a kaszinó elvben mindig a párbajellenes mozgalomhoz szít, a tagjaitól megkívánja, hogy párbajozzanak. A párbajban a fiú meghal, s a lány megőrül ebben a «sötétség»-ben.

Ez a darab meséje; de a tárgya tulajdonképpen a katonai és a polgári becsület közti különbség; hogy az állam a polgárnak polgári mértékkel, a katonának karddal mérje az igazságot s minthogy ez a két-féle mérés sehogysem talál egybe, minduntalan a kardra kell appellálni, ha mindegyikük belátja is, hogy a párbaj annak a logikátlan vadságnak a szabályozott formája, mikor a korcsmázó legény a fokosa után kap, hogy az mutassa meg, kinek van igaza. Tartalom, modern tartalom van hát ebben a darabban, a melynek két összefonódó témája is van: a párbaj és a becsület. A darabban a főszerepet Jászai Mari, Márkus Emma, Saacsavay, Ujházy és Császár játszották. V. G.

II.

HÁROM UJDONSÁG AZ OPERAHÁZBAN.

«A ködkirály», ifj. Ábrányi Emil dalműve; «Csavargó és királyleány», Poldini Edé dalműve; «Velenczei karnevál», Berté Henrik balléje.

Magyar zeneszerzők új műveit mutatta be Operaházunk a mult szombaton, október 17-ikén, nagy fényvel és szép sikerrel. Komoly művészi alkotás mindegyik, még a könnyű zenének nevezett ballét is, de mindegyik darab csak egyetlen felvonásból áll. Eddig csak drámai színházainkban volt rá eset, hogy egy estén három újdonságot mutattak be; a dolog új volta az Operaház érdeméből sem von le semmit, sőt elismeréssel tartozunk az igazgatóságunk, hogy egyszerre ennyi újat mutatott be.

Ábrányi Emilnek, a jeles költőnek hasonnevű fia nyitotta meg a szép estét: az alig 22 éves ifjú maga ült a karmester helyére, hogy első operáját igazgassa. «A ködkirály» szövegét egy Poë Edgárféle balladából Pásztor Árpád fiatal költőnk írta meg: Norvégiában játszik s az a meséje, hogy Harold fiatal tengerész kiszakítja magát boldog menyasszonya karjaiból, hogy valami szigeten kincset ásson; de útvesztő kód ereszkedik le, a völgyénekről reszkető Anikó onnan hallja a halálhozó ködkirály szellemhangját: «Jőjj hozzám, különben Harold nem tér többé vissza!» és szegény Anikó neki indúl a tengernek... A hazatérő völgyben csak menyasszonya holttetemére lel. A szívek harczát, kétségbeesésüket, viharral fenyegető tengeren a ködkirály csábítását, a vizitindereket sejtelmes dalát Ábrányi megragadó erővel szólaltatta meg. Kár, hogy inkább azt akarta megmutatni: mennyire hatalmasban van a nagy zenekar, mintsem, hogy dallamos, szép énekekkel törekedett volna hallgatóit gyönyörködtetni. A szerelmes párt Vasquez grófné és Bochniesek, a ködkirályt Beck kitűnően énekeltek.

Az egy óra hosszat lebilincselő zenés tragédia után pompásan mulattattott a «Csavargó és királyleány» meséje és zenéje; a végén azonban ez is búsa fordult. Az történiik benne, hogy Meseország királyi udvarába követ jön virágoskorral meg egy

szerelmi dalt mondó énekeskel, a szomszéd herceg számára megkérni a királykisasszonyt, a ki azonban nagy gögösen visszautasítja a szegényes ajándékok és annak hozdát. Csak hogy maga a fiatal herceg volt ott énekesnek öltözve; természetesen felháborodik a könnyelmű leánya gögijén s megbünteti; új áruhába öltözködik, mint vándorkomédiás, mozgó bábjátékkal jön az udvarhoz s annyira megkívántatja bábszínházát a királyleánynyal, hogy ez száz csókon is hajlandó megvásárolni a csavargótól a játékokat. A csókolódzásan rajta éri az öreg király, s elkergeti lányát, de csak most következik a nagyobb büntetés: a herceg földet magát és kijelenti, hogy neki nem kell olyan feleség, a ki minden jött-mentek csókot ad... A magára maradt lány sírva fakad s ezzel vége Andersen meséjének s a belőle irt darabnak. A zenéje sok apró részletből áll: egyik dal szebb, mint a másik, egyik vidámabb, mint a másik; az udvarhölgyek titkos tetszése, mikor a deli fiatal énekes bevégzi gyönyörű szerelmi dalát; vagy az ügyefogyott csillagjós komikus nagyképűsége, stb. — megannyi élvezetes, sikerült kis zeneműben vannak jellemzők. Szerzőjük, a budapesti születésű, de Svájcban élő s még fiatal Poldini, már 8—10 éve egy «Északi fény» című balletjével feltűnt; azóta Rosenthal és más világhírű zongoraművészek játszzák Poldini kisebb darabjait: finom, fülsiklandozó zenéjét igazi teremtőképzület és nagy műgond teszik olyan kedvessé. Mostani sikerében Szoyer Ilonka (a királyleány), Gábor (a herceg), Kornai (a csillagjós), Várady (a király) stb. osztottak.

Látványosságunk is szép volt mind a két kis opera, de természetesen túltett rajtok a tánczenemű: Berté balléje. A vizkesztet napján Velenczeben nagy fényvel megjelenő Karnevál herceg ad össze benne egy fiatal szerelmes párt, egy vén kerő kijátszására; ez szolgál alkalmul ragyogó felvonulásokra, bájos táncokra és egy olyan szép, hosszú keringőre, a melynek édes hangjaiért a születzenek egy pár közönségesebb részletét is szívesen megbocsátjuk. A táncnak igazán hivatott művésznői viszik benne a főszerepeket: Balogh Szidi, Schmdiek Gizella, Gaszner Boriska; a táncos csoportok Guerra Miklós balletmester leleménye szerint lejtettek. A színekben és szép formákban gazdag jelmezek Kéménydi Jenő festőművész termékeny képeztetének és előkelő izlésének köszönhetőek.

Az egymástól nagyon különböző három darabunk egyformán nagy sikere volt. Az operai igazgatóság meg lehet elégedve az új évad első művészi eseményeivel. K. I.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Migray József: Forrongás. Budapest, 1903. Újnak meglehetősen új az a hang, melyet e verskötet első fele megüt. «Szabadság» közös cím alatt összefűzött verseiben az u. n. ideális anarkhiát hirdeti a szerző, azt az eddigelő nálunk meglehetősen csekély hatást keltett szellemi mozgalmat, mely a Hegel-féle philosophia módszereivel és az evangéliumi szeretet alapján óhajtán megoldani a jelen nagy társadalmi problémáit, megbomlasztani a mai társadalmat s újat, nemesebb tartalmú, a Krisztusi szeretettel eltöltött építési romjain. Természetes, hogy ez alapján a versekben sok a szocialista elem is. Költészet ellenben jóval kevesebb van bennük, — itt-ott egy-két érdekesebb, költői hatású gondolat, a többi sivár szoknioklás, szöszömpörít semmitmondás. Tartalmilag élesen elválik az elsőől a kötet második fele; ebben csupa szerelmi vers van, apróbb dalok, híjjával a mélyebb érzésnek, a finomabb árnyalásnak s a forma művészetének. Egyik-másik csinosabb cseng, olykor tehetséget árul el egy költőibb kép, tartósabb, az elolvasás pillanatát túlélő hatást azonban egyik sem ér el. Az egész kötet, helyesen mondja a cím, a forrongás állapotában mutatja be a szerző lelkét; hogy mi fogja belőle kiforni magát, abból a versek keveset árulnak el. Mutatványul a kötetből, melynek ára nincs feltüntetve, a következő verset közöljük:

Szomorú az erdő...

Szomorú az erdő, hangos zokogása
Oly sok búval mondja, milyen nagy a gúszása,
Lombja hogy leperog csipős őszi dőltől,
Megremez a lelke a közelgő téltől,
A közelgő téltől...

Elhagyott ösvényin csak egyedül járok;
Lecsúszgatott fölvel néha meg-meg állók;
Hátrafelé nézek, várom, mintha jönne
Az a lány, a kiért sűrűn hull a rögre
Fájó szívem könnye...

Rákosi Viktor munkáiból megjelent most már a harmadik sorozat is, mely mint az eddigiek, szintén négy kötetből áll. A kötetek elsőjében a szerző két régebbi regényét kapja az olvasó, az egyiknek «A bujogatók», a másiknak «Téli regé» a címe. A többi kötetek a szerző kisebb-nagyobb elbeszélé-

JELENET «A VELENCZEI KARNEVÁL» CÍMŰ ÚJ BALLETBŐL.

Kissai fényképe után.

seit, tárcacizkkeit, rajzait, humoreszkjeit tartalmazták, «Elbeszélések és tárcák», «Sipulusz humoros elbeszélései», «Sipulusz humoreszkjei» címmel. A nagyközönség, melynek Rákosi Viktor már régóta népszerű írója, bizonyára ép oly érdeklődéssel fogja fogadni e köteteket is, mint a régebben megjelenteket, mert az írónak ugyanazok a jeles tulajdonságai nyilvánulnak bennük. Többnyire humorisztikus tartalmú munkákat foglalnak magukban, melyekben teljes sikerrel érvényesül a szerző játsszi humora, ötletessége. A most megjelent köteteket a Révai testvérek czég ugyanabban a kiállításban adta ki, mint az eddigieket; egy-egy kötet ára fűzve 4 korona, díszes vászonkötésben 6 korona. A 16 kötetre tervezet gyűjteményből most már csak négy kötet van hátra.

A magyar birodalom története. Aczady Ignác nagy szabású munkájából, mely e címet viseli s mely eddig füzetekben jelent meg, most teljessé lett az első kötet. A terjedelmes könyv Mátyás király haláláig beszél el a magyarság történetét. Főérdeme a munkának, hogy nemcsak egyes esztályoknak, hanem az egész nemzetnek történetét tárgyalja a népszókraták összességében s nemcsak a királyokkal, hadvezérekkel, államférfiakkal foglalkozik, hanem ép úgy világot vet a földmívelő jobbágyok, az ipar s a kereskedés szerepére is történetünkben. A magyart nemcsak mint katonát és politikust mutatja be, hanem polgárosított tevékenységét is rajzolja. Ezért kellő figyelemre méltatja történetünknek művelődéstörténeti oldalát is. A nagyterjedelmű anyagot Aczady világosan, áttekinthetően foglalja össze s előadásának élénkséggel, könnyedséggel is éberben tudja tartani az érdeklődést. A díszesen kiállított, két színes térképpel, 8 színes, 22 más melléklettel és 298 szöveggel ékesített 792 lapnyi kötet ára félbörkötésben 18 korona. A munkát az Athe-naeum adja ki a vallás- és közoktatásügyi miniszter támogatásával.

Az «Olcso Könyvtár»-nak három új füzetet jelent meg. Az egyik a «Zalán futása»-t adja, ezzel az olcso kiadásait is hozzájárulva ahhoz, hogy irodalmunk közkinccsége legyen. (Ára egy korona). Hasonló szép czélt szolgál a másik füzet, mely Arany János két szatirikus tanító költeményét foglalja össze: a «Vojtina levelei öcséshez» s a «Vojtina ars poetica» címűeket. A becses füzetek ára 20 fillér. A harmadik füzet a modern irodalom kedvelőinek ad olvasmányt Sudermann «Jólan esküvője» című beszélyével.

A kegyelemkenyér. Gaal Mózes új ifjúsági regénye, mely most jelent meg e cím alatt, az ifjúság körében nagy olvasóközönséggel bíró szerző sikerült művei közé soraközt. Az igazi barátságot di-

csóti benne a szerző egy derék ifjú nehéz, viszontagságos küzdelmeinek rajzával, azt az alapeszmét is feltűntetve, hogy a kitartó szorgalom, bár szenvedések árán, előbb-utóbb meghozza a sikert. A könyvet a Franklin-Társulat adta ki izlésesen kiállítva; ára fűzve 2 korona 50 fillér.

Folyóiratok. A «Magyar Könyvszemle» ez évi harmadik füzetét Kollányi Ferenczről, Varjú Elemértől, dr. Sebestyén Gyulától és Esztogár Lászlótól közöl nagyobb közleményeket, ezenkívül egyes rovataiban számos kisebb czikket. A «M. Könyvszemle»-t Kollányi Ferencz szerkeszti s a Magyar Nemzeti Múzeum Széchenyi-könyvtára adja ki. — Az «Irodalomtörténeti Közlemények», az Akadémia Szilády Áron szerkesztésében megjelenő folyóirata idei harmadik füzetében Balkányi Kálmántól, Dézsi Lajostól és Boros Gyulától közöl terjedelmesebb tanulmányokat; ezenkívül gazdag adattár és irodalmi rovat is van a füzetben.

A hazai hirlapirodalom 1902-ben. Sainnyi József, mint már annyit év óta, az idén is összeállította a magyar hirlapok pontos jegyzékét; munkájában Kereszty István a hazai nem-magyar nyelvű hirlapok, Horváth Ignác pedig a folyóiratok összeállításával segítették. A gondosan készített jegyzék mellékletül jelent meg a «Magyar Könyvszemle» 1903. évi folyamához, valamint külön füzetben is.

A Nemzeti Szalon most megnyit ősi tárlatán a legnagyobb vonzerőt Pettenkofen művei gyakorolják. A hírneves osztrák festő, a ki idegen származása ellenére is, valóságos virtuóza volt a magyar ég, magyar talaj és növényzet ábrázolásának, már az ötvenes években is szerepelt ugyan kiállításainkon, de nagyobb gyűjteménye most jelenik meg először a magyar közönség előtt. De Pettenkofen alkotásain kívül is sok más érdekes látványt nyújt a művészet barátainak a Nemzeti Szalon kiállítása. Mint rendezes, most is ismert és elismert nevű művészek mellé az újabb, sőt a legújabb nemzedék képviselői soraköztnek s minthogy amazok közül némelyek néhány régebbi keleti alkotásukat is kiállították, azt lehet mondani, hogy a tárlat némileg a multnak, jelennek és jövőnek érdekes vegyülékét mutatja. A multba nyultak vissza Révész Imre és Halmi Arthur és annak idején nagy hatást tett műveiknek mostani föllevenítése egyáltalán nem válik hírnevük ártalmára. Már Zemlányi Tivadar és László Fülöp egyenesen a festőállványról küldték be műveiket. Zemlányi egy bölcső mellett ülő paraszttasszonynak erőteljes, meleg színvázlatát, László Fülöp pedig bájos néjének eleganciáját is izléses szabotassággal megfestett arcképet állította ki. Csók, Háry Gyula, Szlányi, Márk Lajos, Bruck Lajos, Knopp Imre, Rubovics Márk, Kézdi Kovács László, Katona Nándor, Böttner Helén művei mellett a fiatalabbak közül Pálincás Béla és Gulácsy Lajos vonják magukra a figyelmet, habár mindkettő idegen mesterek erős hatását mutatja; az első Segantiniét, az utóbbi az angol tájképfestőket és Böcklinét. Nagy közönségre van Paragó Géza kétségtelenül Moucha által ihletett színes torzsképek is.

Népszínház. A budapesti színházak téli időnyre szerelik föl most magukat újdonságokkal. A Nép-

BÚZASZENTELÉS. — Jantyk Mátys festménye.

színház okt. 10-én Bokor József új darabját hozta színre, a *«Huszárkisasszonyt»*, melynek Bokor nemcsak szövegét, hanem zenéjét is maga írta. A *«Huszárkisasszony»* a színházlátogatók előtt nem épen ismeretlen színpadi emlékeket idéz föl, de Bokor elég ügyes, hogy mindezt tetszetőssé tegye. Egy-két szerepet pedig a szindarabjaiban jól hozzáilleszt népserű művészek egyéniségéhez, mint ezúttal Küry Klaráéhoz a főszerepet.

Magyar Színház. A budapesti színházak 52. üdonságai úgy látszik, beválnak. A Magyar Színházban is tetszett az e hó 16-ikán előadott *«Tavas»* című operette, melyet francia szöveg után Lindau és Wilhelm idomították át bécsi operetté s hozzá vették Strauss Józsefnek a császárváros híres muzsikusanak félszázad előtti keringőit. Reitter bécsi karmester irt hozzá még néhány dalt. A szöveget magyarra fordította Mérei Adolf. A tavasz tudvaleg nemcsak a természetnek, hanem az ember életének is pezsdülése. Csapó ügyvéd is érzi ezt. Fiatal feleségét a szép májusban falura küldi, hogy ő is élvezhesse a tavaszt. Az ügyvédnek azonban, ki válópörökben híres, sok esinos kliense van s gyanakodó anyósja, a ki veje után nyomoz, egyszer bizalmas vacsorán kapja egyik valóni készülő szép kliensével. Az ügyvéd azonban az anyós előtt is kivágja magát. A történet nem valami eredeti, ötletekben sem bővelkedik, de az alakok jók s ezeket jól is ábrázolták.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia október 19-iki ülésén dr. Than Károly elnököl, s öt előadást tartottak. Schulek Vilmos rendes tag székfoglaló értekezést olvasott fel *«A szempár közös működését bizonyító kísérletek»* címen. Három olyan kísérletet fejtetett, melyek azt bizonyítják, hogy a két szem együtt lát. Az első kísérlet a nyugvó, a második a mozgó képekre vonatkozó eseteket, a harmadik pedig a kancsal szem látását tárgyalja. Klug Nándor kivonatossan ismertette terjedelmes tanulmányát arról a hatásról, a melyet a vérnyomás s a hőmérséklet gyakorol a szívre. Vizsgálatainak eredménye az, hogy a hőmérséklet emelkedésével a szívmozgások arányosan szaporodnak. Högyes Endre szokott évi jelentését terjesztette elő a *Pastur-intézet* 1902. évi működéséről; 3055 vészett, vagy vészettek tartott állat által megmárt egyén kereste föl a mult évben az intézetet. Teljes oltást kapott 2559 beteg, 51-en félbenhagyták a kúrát, mert időközben kitűnt, hogy sebek nem vészett állattól származtak. A 2559-ből meghaltak tizenketten, tíz eset azonban nem bizonyít az oltás ellen, mert az illetők annyira későn jelentek meg, hogy rajtuk teljes védőoltást végezni nem lehetett. Az intézet tizenharmadfel esztendő alatt, a mióta fennáll, 19 ezernél

több embert oltott be. Ezután Réthy Mór ismertette az Oswald-féle elv szerepét a mechanikában; Rados Gusztáv pedig bemutatta Csorba György munkáját a kettős partitúráról.

A néprajzi társaság október 21-ik ülésén, melyen Szalay Imre elnököl, Mahler Ede a régi babilóniai vallásáról s halotti szertartásáról olvasott föl egy tanulmányt. Sebestyén Gyula: *«A rovásírás legrégebb emléke»* címen az 1501. évi csik-szentmihályi foliátról olvasott. Ezt a foliát először Bod Péter fejtette meg, legutoljára tüztesen Szabó Károly foglalkozott vele. Bizonyította, hogy a foliát nem koholták a templom 1749-iki restaurálásakor, csak elrontották, ép mint ily alkalommal a fogarasi felirattól is. Fejtegetéséhez többen hozzászóltak; így: Szily Kálmán, Katona Lajos, Vikár Béla, Tagányi Károly, s végül Herrmann Antal. Szily Kálmán a foliát hitelességét gyanusnak tartja. A fölolvások után a választmány zárt ülést tartott, a melyen elhatározták, hogy az etnográfia köréből népszerű tudományos fölolvásokat rendeznek a tél folyamán, az első fölolvást Bíró Lajos tartja.

MI UJSÁG?

Deák Ferencz ünneplése. Deák Ferencz születésének századik évfordulója országos ünneppé vált. Megyei, városi hatóságok, testületek, egyletek, iskolák hódoltak a nagy hazafi emlékének.

Pestmegye október 21-ikén rendkívüli közgyűlést tartott. A bizottsági tagok legnagyobb része díszmagyarban jelent meg. Beniczky Ferencz főispán nyitotta meg a gyűlést, hangzatosabban beszédeben, hogy a magyar alkotmány és közjog szellemét soha senki oly világosan és kimerítőleg ki nem fejtette, mint Deák. Fazekas Ágost főjegyző mondott ezután emlékbeszédet Deákról, kinek szava a nemzet szava volt, s kinek alkotása oly sikeres, melyen munkálkodva fölépíthetjük a magyar nemzet önállóságát, a boldog és hatalmas Magyarországot. Az emlékbeszédet jegyzőkönyvbe ígatták. A közgyűlés után a temetőbe vonultak, hol Beniczky főispán megkoszorúta Deák sírját. — **Borsodmegye** ünnepi közgyűlésén báró Vay Elemér főispán és Miklós Ödön képviselő, volt államtitkár mondtak beszédet. Miklós Ödön ünnepi emlékbeszédét jegyzőkönyvbe vették. — **Mosonmegye** közgyűlésén Oshaggi József alispán mondtott ünnepi beszédet. A közgyűlés 3000 korona alapítványt tett egy megyebeli szegény joghallgató segélyezésére.

Az ország minden részében tartottak hasonló ünnepélyeket, melyek mind a Deák iránti kegyelet általános voltáról tanuskodnak. Mindenütt lelkes beszédekkel ünnepelték a nagy hazafit s számos helyen tettek alapítványokat emlékére.

A Deák-család kehidai sírboltja. Zalamegyében, Kehidán, a Deák-család ősi helyén restauráltatta a vármegye a család sírkápolnáját, melyben nyugszik Deák Antal, Deák Ferencz bátyja, Zalamegye egykori alispánja is.

A vármegye székhelyéről október 19-én Csertán Károly alispán vezetésével küldöttség utazott Kehidára a kápolna fölavatására. A nagyszámú vendégek Deák Ferencz egykori kehidai kuráján gyűltek össze, melyet szintén felújított jelenlegi tulajdonosa, Baronyi Ede. Tíz óra tájban az ünnepi társaság fölvonult a közeli magaslaton levő kápolnához. Ott voltak már gróf Jankovich főispán, gróf Batthyány József, körül pedig a vidéki nép állott nagy tömegben. Az ünnep a kápolna megáldásával kezdődött, a mit dr. Rhédey Gyula veszprémi kanonok végzett több jelenvolt pap segítségével. Azután misét mondott a kápolnában, majd az egész közönség a Himnuszt énekelte.

A válság folyása általánosan csüggesztőleg hat minden irányban, úgy a politikai pártokra, mint a sajtóra s az egész országra. Tájékozatlanság, bizonytalanság mindenütt. Néha az optimizmus kerül felül, de csakhamar komor, aggodalmas hangulat lesz urrá a, kedélyek felett. A helyzet még súlyosabbá lett, mióta az a hír terjedt el, hogy a király ellenvetéseket támasztott a szabadelvűpárt kilencztagú bizottsága tanácskozásán vele közölt eredményeivel szemben. A kilencz tag bizottság hosszú tanácskozásban igyekezett formát adni a katonai kérdést illető nemzeti kívánságoknak s október 18-ikán végre egyhangulag megállapodott arra a munkálata névre, melyet a párt elé terjeszthet, csak a végleges szövegezés maradt hátra. E közben Lukács László pénzügyminisztert, gróf Andrássy Gyulát és gróf Tisza Istvánt Bécsbe hívatta a Felsőház kihallgatására. Gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök is újlag többször volt kihallgatáson. Október 20-ikán ismételve megjelent Lukács László a felség előtt s előterjesztette a kilencz tag bizottság által megállapított programot. Döntés azonban most sem történt. A következő napon gróf Khuen-Héderváry és Lukács új kihallgatásra mentek a király elé, a ki tudtúl adta, hogy a szabadelvűpárt programtervezetét nem fogadhatja el. Mind a két miniszter visszatért Budapestre. Október 22-ikén a kilencz tag bizottság ismét összegyűlt, mely alkalommal megismertette Lukács László a király álláspontját s a bizottság programtervezetével szemben támasztott ellenvetéseit. Október 23-ikára halasztották a határozat szövegezését, az újabb kísérletet, hogy a király akaratával összhangot találjanak. Ezen a napon azt is elhatározták, hogy a bizottság hétfőn záróülést tart s a jövő héten a párt értekezletre előterjesztik a munkálataikat, melyekre névbe eddig titoktartást fogadtak. A szabadelvűpártban nagyon

komoly volt a hangulat s általában azt hiszik, hogy a válság nehézségei inkább növekedtek, mint fogytak.

Küldetések. A király gróf Zselénszky Róbert országgyűlési képviselőnek a titkos tanácsosi méltóságot adományozta. Zselénszky a gazdasági politika egyik tevékeny férfa, kit többször földművelési miniszternek is emlegettek. A marosmelléki hadgyakorlatok idején a trónörökös házi gazdája volt. — A király továbbá lovag Falk Zsigmond királyi tanácsosnak és a pesti könyvnyomda részvénytársaság elnökének, a közügyek terén szerzett érdemei elismerésül, a magyar királyi udvari tanácsosi címet adományozta.

Szász Károly, a dunamelléki ref. egyházkerület püspöke betegsége miatt lemondott a budapesti ref. egyháznál viselt első lelkészi állásáról. A presbitérium e hónap 19-én tartott gyűlésén nagy sajnálkozással fogadta a kitűnő lelképásztor lemondását, a ki két évtizeden keresztül vezére és ékessége volt egyháznak. A dunamelléki ref. egyházkerület e hónap 24-én megnyíló közgyűlésén Szász Károly püspöki állásáról is le fog mondani.

Gróf Zichy Géza, az ismert zeneköltőt a hajdusoboszlói dalegyesület díszelnökévé választotta. A díszoklevelet október 21-ikén délben ötven tagú küldöttség nyújtotta át Tetéllen-en a zeneköltőnek.

Szent László leányának emlékei Konstantinápolyban. Szent László magyar király leánya Piroshka, ki a bizancti császár, Kommen János felesége volt, régi feljegyzések szerint Bizanctban, a mai Konstantinápolyban fényes bazilikát, kolostort, zárandok-házat és szökőkutakat építtetett. Dr. Récsy Viktor tíz év előtt kutatott már ezek után s most a Rákóczi-zarándoklat alkalmával újra fölkereste ezeknek a műemlékeknek maradványait. A bazilikából mecsét lett és neve *Szeirik-Elifra Dzsahmi*. Kies fekvése van az Aranyiszarva. A kolostornak és zárandokháznak is meg vannak még a maradványai. Sőt az előtte levő víztartóban, a mely szarkofág alakú és görög keresztelkkel van ékesítve, Récsy a magyar származású császárnának rég kekeresett sírlelkét véli felismerni.

A Deák-szobornál. Deák Ferencz születésnapjának századik évfordulóján rendezett ünnepi színhelyének és környékének díszítését a *«Viktória zászló- és díszítő-vállalat»* készítette. Ugyancsak vállalat állította s díszítette a szobor előtt felállított ünnepi sátrát is.

Vér és vas. Vérképzésre a vas okvetlenül szükséges. Azért rendelnek is az orvosok vasat áspkórnál, mely nem egyébből származik, mint a vas hiányos bevezetéséből. E czérra legalkalmasabb a *«Vas-Somatoset»* a betegnek tehát szivesen veszik, miután ez az erősítő hatást a vérképzéssel egyesíti.

HALÁLOZÁSOK.

JANTYK MÁTYÁS haláláról a család a következő gyászjelentést adta ki: Alulírottak fájdalommal telt szívvel jelentjük Jantyk Mátys festőművészeknek folyó 1903. évi október hó

REGGEL A VÁROSLIGETBEN. — Jantyk Mátys festménye

MARTINUZZI HALÁLA. — Jantyk Mátys válatja.

16-án reggel három órakor Békésen, élete 39. évében, hosszas szenvedés és a halotti szentség ájtatos fölvetele után történt gyásos elhunytát. A felejthetetlen drága halott hútt hamvai folyó évi október hó 18-án d. u. fél négy órakor fognak a római katolikus egyház szertartása szerint beszenteltetni és a békési római katolikus kápolna sírboltjában örök nyugalomra tétetni. E engesztelő szentmiseáldozat folyó évi október 19-én d. e. 9 órakor fog a békési római katolikus templomban az egék urának bemutatni. Kelt Békésen, 1903. október 16-án. Az örök világosság fényeskedjék neki! *Osv. Jantyk Mihályné szül. Molnár Julianna, édesanyja; Jantyk István, Mihály, József, Lajos, testvérei; Jantyk Mihályné szül. Uhrin Gizella, Jantyk Lajosné, szül. Mester Rózsa, sógoróni; Molnár György, nagybátyja; Jantyk Mihály gyermekei: László, Béla, Gizka.*

Tóth József, ügyvéd és író, a nagy-körösi takarékpénztárnak hosszú ideig igazgatója, és huszonöt évig a *«Nagykörös Hírlap»* szerkesztője, meghalt Nagy-Köröson 52 éves korában. A hetvenes és nyolczvanas években sok czikket és elbeszélést irt a fővárosi szépirodalmi lapokba. Önálló kötetei közül leginkább a *«Nagyvilági nő»* és *«Nagyapó elbeszélései»* címűeket olvasták.

Elhunytak még a közelebbi napokban: **TURÓCZY György,** fővárosi ügyvéd, a nyilvános élet egyik tisztelt alakja, 71 éves korában, Budapestben. —

SZENTES VIDOR, makói közjegyző, törvényhatósági bizottsági tag, a makói szabadelvűpárt elnöke, a szegedi közjegyzői kamara elnöke, Makón. — **SZÜCS MIHÁLY,** nyug. megyei árvászeki ülnök, 60 éves korában, Baján. — **GRESITS MIKSA,** a losonci állami főgimnázium igazgatója, 61 éves korában, Losonczon. — **BÓNI FERENCZ MIHÁLY,** 48-as honvédfőhadnagy, nyug. kir. honvédszázados, Pozsonyban. — **TÓTHPRÓNAI PETTYKÓ MIKLÓS** 48-as honvéd, Tótpel-sőcz nyug. jegyzője. — **DR. DOMBOVY KÁROLY,** Pest városának a negyvenes évek derekán volt kerületi orvos, 82 éves korában. 1855-ben a krími hadjáratban mint főtorzorsorvos működött, 1858-ban Bukarestben volt a katonai kórházak vezérfelügyelője, 1886-ban mint az olasz-magyar légio főorvosa szerepelt. A honvédség szervezésével ennek törzskarába nevezetett ki. — **GYURÓCZY György,** régi honvéd, tanító, a turócmezei Kótyán községben. — **ID. KAMMER ENŐ,** a főváros régi derék polgára, a *«Vadászkürt»* szálloda tulajdonosa, 74 éves korában. — **KEMÉNY ALBERT,** egy nagy gabonakereskedő czég egyik főnöke, 53 éves, Kaposvárt.

EGERHÁZY LAJOSNÉ, szül. Rédiger Gizella, az új-tordai ref. lelkész felesége, 28 éves korában. — **STUCKHEIL GYULÁNÉ,** szül. Eibl Berta, a kolozsvári pénzügyigazgató neje, 45 éves korában, Kolozsvárt. — **Osv. SCHVARTZ ABRAHÁMNÉ,** szül. Fleischer Katalin, Biharmegye egyik nagybirtokosnője, jótékony hölgy, kinek temetésén Okány község ref. egyháza nevében Márk Ferencz lelkész is szép beszédben emlékezett meg jótékonyágáról, 86 éves korában, Budapestben.

Szerkesztői üzenetek.

Cs. A. Legrégibb, mai értelemben vett pénznek azt tartják, a melyet a londoni British múzeumban őriznek. Ez elektorából, vagyis ezüst tartalmú aranyból készült, valószínűleg a Krisztus előtti nyolczadik században. Egyik oldalán egy szarvas alakja látható eme görög felírással: *«En a Phanes jegye vagyk.»* Hogy azonban ki volt ez a Phanes, azt nem tudni.

E. J. Csakugyan tény az, hogy ha a kanári madarat paprikázott eledellel etetik, akkor a madár tolla vörös lesz. Ugyanezt tapasztalták a fejfér tyukoknál is, melyek tolla a paprikától halványpiros színt vesz tel, a mi azonban nedves időben egész vörössé válik. S ez a jelenség sokszor az eső bekövetkeztét is előre tudatja, mert a tyúk tollai már az eső előtt több órával, a körülég nedvessége miatt feltűnően megvörösdnek. Érdekes még, hogy az ilyen tyúk tojásának a *«sárgája»* is sötétvörös színt ölt.

R. G. Bármily nemű bányamunkálat megkezdhetésre az illető bányahatóság engedélyét kell kikérni, különben a munkát hatóságilag betiltják.

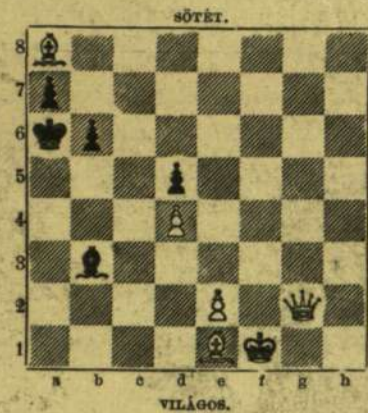
Góro Lajos urat kérjük, tudassa mielőbb lakása címét szerkesztőségünkkel.

Eger, N. N. Találmányának értékéről a leírás után nem lehet véleményét mondani. Legszívesebben lenne a dolgot szakemberekkel közölni, esetleg a műgye-temen bemutatni.

Hajnaldok, esteledik. Utczai epizód stb. Hogy van-e igazí tehetősége, azt biztos megmondani nem igen lehet. Némi költői érzéket tanúsít, komoly munkával, önkritikával, izlésének fejlesztésével talán viheti valamine.

SAKKJÁTÉK.

2351. számú feladvány. Rasovszky Annától.

Világos indúl a harmadik lépésre matot mond.

A 2336. számú feladv. megfejtése Shinkmann W. A.-tól.

Table with chess moves: Világos. Sötét. 1. Fg1-b6 ... Kd5-d6 (a) ...

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Csomonyán: Németh Péter. — Lépődrótt: Hoffbauer Antal. — Bakonyzentől: Szabó János. — Kecskemén: Balogh Dénes. — Fekert: Kintzig Bóbert. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A 41-dik számban közölt képtalány megfejtése: Azért egyél, hogy élj, s ne élj azért, hogy egyél.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Advertisement for Salvator Lithion-forrás, including text about its benefits and contact information.

Advertisement for Mme Charlotte Kosmetikai intézete, including address and services.

Advertisement for Ha őszül a haja, featuring Stella-hajvizet and Zoltán Béla's pharmacy.

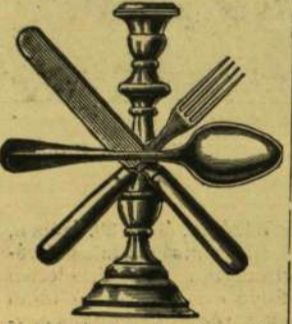
Advertisement for Burmester violins, including details about the instrument and contact info.

Diszkert,

gyümölcskert kedvelők kérének árjegyzéket az első magyar disztergő-fiskolától. — Tulajdonosa Copony Éde, Körmené. Tülevélút most ültettünk.

Egy háztartási mérleg ingyen!!

Mesém olcsó árak mellett kiadom szét tuhatmozott raktárból világhírű s kiváló minőségű általános kedvelt

mexikói ezüstáruimat és pedig: 6 db mezei ezüst asztali készlet, 6 db ... ezüsttál, 12 db ... kávékanál, 6 db ... deszertkés, 6 db ... deszertvilla, 1 db ... ezüst tejszűrő, 2 db ... ezüst szalon asztali gyertyatartót.

46 db összesen 1000 forint 650

Kann Ignác Bécs, II., Lilienbrunn, 17.

Polgar Sándor orvosi mű- és kötszerezéknél Budapest, VII., Krászvet-körút 50

legújtanosabban beszerezhető saját gyártmányu m. kir. szab. sérvkötők, betegápolási-czikkék, kötszerek, összes gummiáruk, valódi francia különlegességek (óvszerek) stb. 9123

Advertisement for 5 Koronába 4 1/2 kiló pipereszappan, including details about the product and contact info.

Advertisement for Soványság+ Heckenast Gusztáv zongoraterében Budapest, IV., Gizella-tér 2

Advertisement for Koch-féle vadász-gallér «Kész!!!» Törv. védve. Vadászoknak nélkülözhetetlen gallér vízmentes lóden-szövetből 10, 12, 14 és 16 ft. Csak

Advertisement for Koch Testvéreknél Budapest legnagyobb férfi- és gyermekruházásában kapható Károly-körút 26. Bőrkabátok 16 ftól feljebb. Szabott árak. 10060

Advertisement for Polgar Sándor orvosi mű- és kötszerezéknél Budapest, VII., Krászvet-körút 50

Advertisement for Berketz I. Utóda Kelme-, selyemfestő és vegytisztító gyára, Budapest, Kinizsi-u. 14. Gyűjtőtelepek: IV., Váci-utca 51, VI., Izabella-utca 66, VII., Kerespesi-ut 78, VIII., Üllői-ut 30.

Advertisement for Keleti J. orvosi-szédesi műveket, including details about the products and contact info.

Advertisement for Zsigmondi Károly kocsigyártó, Budapest, IX., Imre-utca 3, a központi vásárcsarnok mögött. Árjegyzék ingyen és bérmentve küld.

Advertisement for Gyümölcs-, főzelék- és husconservákat, aszalt főzeléket ajánl a legjobb minőségben az Első Kecskeméti Conservgyár Kecskeméten. 10029

Advertisement for Schönwald Imre órásmester és órászervizrostoló Pécsen, 95. ki ingyen küldi több mint 1300 rajzot tartalmazó képes árjegyzékét bárkinek és minden tele vásárolt óráért 3 óri irásbeli jótállást vállal.

Advertisement for Mattoni-féle Giesshubler természetes savanyú-kút

Advertisement for Berketz I. Utóda Képzőművészeti és kézműipari intézete, Budapest, Kinizsi-u. 14. Vidéki megbízások jutányosan és pontosan teljesítenek.

ZSIGMONDI KÁROLY kocsigyártó, Budapest, IX., Imre-utca 3, a központi vásárcsarnok mögött. Árjegyzék ingyen és bérmentve küld.

Advertisement for Gyönyörű szép ékszerkülönlegességeket gránát és türkiz árúban ajánl Csirna Ferenc József az Első Budapesti Gránát-árú üzlet, most csak: IV., Ferencz-ter 3. Képes árjegyzék ingyen.

Advertisement for Kwizda Ferencz Ján. Kwizda Fluidja Kígyó véjegy (Turista-fluid). (Kwizda-féle közhvény-fluid).

Advertisement for GERMANDRÉE PORHANTÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN, including details about the product and contact info.

Advertisement for Barin-hajfestőszer, including details about the product and contact info.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Advertisement for Kristály üvegekészletek és dísz tárgyak ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR BUDAPEST, V., FÜRDŐ-U. ÉS FERENCZ JÓZSEF-TÉR SARKÁN.

Advertisement for Ujdonság borotvákban! melyek nagy feltűnést keltenek kintnő minőségük és olcsó árak folytán.

Advertisement for KIRNER JÓZSEF cs. és kir. udv. puskaműves, az ócska királyi Ő Főlevegőnek udvari szállítója, BUDAPESTEN, RAKTÁRA: IV., BÉCSI-UTCA 2., GYÁRA: BÓZSA-UTCA 7.

Advertisement for PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA GÖRÖG ISTVÁN BUDAPEST, N. ker. Kossuth Lajos utca 15. sz. Nagy választék mindenféle üvegekben.

Advertisement for KNUTH KÁROLY mérnök és gyáros. Cs. és kir. fensége József főherceg udv. szállítója. Gyár és iroda: Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.

Advertisement for HIRMAN FERENCZ RÉZÁRU-GYÁRA, 9774 Külön műtöde osztály. Budapest, VII. Csányi-u. 9.

Advertisement for Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogköcsön Részv.-társ. Irodái: VI. ker., Andrássy-ut 5. (saját házában) 9376

Advertisement for DAVID KÁROLY ÉS FIA dobos-papír- és szab. fémkapocsgyára Budapest, I., Mészáros-utca 38. 10030

Advertisement for BELICZAY BÉLA Mézeskalácsos és viaszgyertya-öntő Budapest, VII., Csányi-utca 3. szám, saját házában. TELEFON 29-05.

Advertisement for Brünner Testvérek BUDAPEST, 9674 Koronaherczeg-u. 3. sz. Légszeszlusztér, villamoslusztér, petróleumlámpák dús választéka.

URANOS-KÉK

fehértémű mosáshoz a legjobb kékitőszert. Törvényileg védve! Mosó-intézetekben és háztartásban a legkedveltebb kékitő. Olcsó és felmunkált. 1 kis üveg 24 fillér, tiszteri mosáshoz elegendő! 1 nagy üveg 1.60 korona, 1/2 üveg 1 korona. Mindenütt kapható.

Mindenütt kapható. Utaztatottól óvakodjunk Kizárólagos gyártói: **Hochsinger Testvérek vegyszerei gyára, Budapest, VI., Rózsa-utca 85. sz.**

Nodusin Aranyér-balzsam.

Egyedül álló szer, mely operatív vagy égetés nélküli tökéletesen és biztonságosan gyógyítja úgy a vaks, valamint a nyitott aranyéret. Körülzáró kipróbálva. Teljesen ártalmatlan. Elismerőlevelek szerint szárazakat teljesen kigyógyított. Törvényesen védve. Kapható a készítőnél:

Nagy Kálmán, gyógyszerész Nyiregyházán, továbbá Török Józsefnél, Budapest, Király-utca 12 és a többi gyógyszerárakban is. A használati utasítással együtt 4 korona, bérmentes küldéssel postán 5 kor, az összeg előzetes beküldése, vagy utánvéttel ellenében. 9885

Magyar királyi szabadalmazott és védjegyzett

PURGO

a legnagyobb józsa lazán még csecsemőknek is adható, Bendelvé angol, francia, magyar és német egyetemi tanárok által. — Kapható minden gyógyszárban. 9777

Felvilágosításul!

Ezzel nyilvánosan kijelentem, hogy az amerikai anker-Roskopf-órára vonatkozó hirdetések és felmagasztalások csak utáztatok és ily bádorgó rá nélem 1 ft 75 krba kerül. Figyelmeztetem veivómet, hogy nem vagyok elárúsító, hanem óráim, melyeket én hirdetem legelőször, szab. szomszédutató-lap-pal és massív művel bírnak, üvegfedelű tokban vannak és pontosan szabályozva, tehát visszautasítandó mindaz, a mi nem az én özégemet és az óráim nevet viseli. Az én valódi amerikai nikkelt.

Alapítattott 1840.

anker-Roskopf-óráim antimagnetique szab. szomszédutató mutatólappal, 36 órai járással, elegáns fekete imit. acél- vagy nikkeltokban, pontosan az itt látható ábra szerint, az egyedül óra, mely ellenállóképességével és pontos járásával fogva a legkedveltebb óra, különösen katonatiszteknek, vasutis hivatalnokoknak, csendőroknak, pénzügyőrök kalauzoknak, gépészeknek és mindazoknak, kiknek erős és megbízható használati órára van szükségük. Ara nikkellezett óralánczsal és tokka együtt 6 kor., 3 évi írásbeli jótállás mellett. 3 drb vételénél csak 5 kor. Meg nem felelt 10 napi próba után is kicserélt vagy a pénzt visszaváltja az egyedül valódi Amerikai órágyár **MAX BOHNEL, órárs, Wien, IV., Margarethenstr. 48. Ca. kir. állami hivatalnokok szállítja.**

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapítattott 1847.

Rausweller János Szegeden. Ca. és kir. kizárólagosan szab. charnometer- és másra, főtállalója a remontoir megörökítését.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Invitások pontosan eszközöltetnek.

Miként lehet szép női termetet elérni.

A kebel szépsége a női bájok egyik legelőkelőbbje, melynek adományozásában a természet nem mutatja magát pazarló-nak. Ennélfogva a hölgyek szívesen fogják tudomásul venni, hogy létezik egy oly teljesen ártatlan szer, melylyel a természet szeleld módon kényseríthető, hogy ebben a tekintetben kevésbé fukar legyen. E szer, mely a finom párisi hölgyvilágban már ismeretes, a **Ratié-féle PILULES ORIENTALES** használatából áll, mely pilulák a leghíresebb párisi orvosok által jóknak vannak elismerve és tényleg ama tulajdonsággal bírnak, hogy a női kebelt fejlesztik és újra helyrehozzák, a szöveteket erősítik, a vállak esontudorodásait elsimítják és a kebel idomáinak egyáltalában diszkrét testesség kölcsönöznek. Hatása abban áll, hogy a lipideknek plasztikai anyagokká való alakulását elősegítik, mely utóbbiak a mellőjén megállapodnak. Az egy-

szer elért eredmény rendszerint minden különös ápolás nélkül megmarad.

Ratié-féle Pilules orientales eleveit hatása által azonnali üdöbb lesz az arczbőr, szépe az arczvonások és megújítja a nő egész lényét. E pilulák mindenki beveheti; a fejlődésben levő fiatal leány ép úgy, mint a teljesen kifejlett asszony. Tehát semmi esetre sem lehetnek a legkedveltebb az egészségre ártalmasak. (Törvényesen védve.)

A körülből két hónapig tartó gyógyfolyamat könnyű betartani, a megszokott ételről, legcsekélyebb változtatása nélkül. Ara egy dobozban használati utasítással együtt K 6-45, utánvéttel K 6-75. (Szétküldés titoktartás mellett.) Mindazon dobozok visszautasítandók, melyeken a gyáros bélyege nincs és melyeken nem áll a következő lakáscím:

J. RATIE, Pharmicien, 5. Passage Verdau, Paris. Raktár Ausztria-Magyarors. részére: Budapest, Török József gyógyszer. Király-u.12.

Használat előtt — és után.

Ma-Hilla (örv. védve).

Diatos, világhíri szorítószert által megvizsgált és különösen az arcz-rétegek eltávolítására, nemkülönben a kevésbé szép arczformák és vonások szépitésére legmegelőzhető, csodás hatású kozmetikum. Minden Ma-Hilla-val kezelt arcz már a 3-4 napon jóval megújodik. Az arczbőr lágy, bárnyomulható, finommá és rakitón fehérré válik. Szeplőt, vimmerlit, boráktat, pörpenseket, májfoltokat, vörös ortt s minden egyéb arcz-tisztatlanságot meglepő gyorsan tüntet el a nélkül, hogy a legkisebb nyomot is visszahagyja.

Ma-Hilla ára K 3-85.

Eredménytelen esetben a pénzt visszaváltom. Minden Ma-Hilla küldeményhez teljesen ingyen mellékelek egy próbadozár Ma-Hilla-arczport és egy darab Ma-Hilla szépitő szappant. Pontos használati utasítást (európa összes nyelvén) hozzá adatik. Diszkrét küldés a pénz előzetes megküldése, avagy utánvét mellett az európai raktárból:

Kann Ignác, Bécs, II., Lillienbrunn-gasse 17. Budapestben kapható Török József gyógyszerárban Király-u. 12.

Hajfestő-fésű.

Egyszerű fésüléssel ósz vagy vöröses haját szőke, barna vagy fekete tónusra festi. Teljesen ártalmatlan! Éveken át használható! Sok ezer darab használatban. Szállítja **J. Schüller, Wien, II., Kurzbaumgasse 4.**

SERRAVALLO

China-bora vassal.

Erősítő szer gyengék, vérszegények és lábadozók számára. Eltvágygyorjesztő, idegerősítő, vérjavító szer.

2000-nél több orvosi vélemény. Kitértő iz.

J. Serravallo — Trieste-Barcola.

Kapható a gyógyszerárakban 1/2 literes üvegekben K 2.40 és 1 literes üvegekben K 4.40.

Rozsnyay

vasas china bora.

A Rozsnyay-féle vasas china bora egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyboroknak. Magyar édes borral készíto, a külföldi készítményekkel nemcsak kiállja a versenyt, hanem azokat felül is mulja. Vérszegényeknek különösen ajánlható.

Számos elismerő nyilatkozat. Több kórházban van alkalmazva.

Rozsnyay Mátyas gyógyszerárában Aradon, Szabadság-tér, valamint minden más gyógyszerárban.

FELVILÁGOSÍTÁS.

Közvetlen vásárlás 2.50 frt

A sokszorosan ajánlott horgony-remontoir Roskopf-óra nál foglaltsában már évek óta vevőköröm nagy része által, nevezetesen gazdálkodók, hivatalnokok, csendőrség, pénzügyőri- és vasuti alkalmazottak által legnagyobb megelégedéssel vásároltatnak. Valódi amerikai szabadalmazott horgony-remontoir órámat 99. sz. (nagyon ajánlatos szolgálati óra) email mutatóval, finoman csiszolt, légmentesen elzárt tokban, aranyozott mutatókkal, pontosan igazítva, 36 óraig járó és 3 évi jótállással szállítom közvetlen a privát vevőknek:

darabonkint	2 frt 50 krézt
3 darabot	7
6 darabot	13
10 darabot	22

Nikk-lánczok hozzá csinos kompaszfűggővel darabonkint 30 kr. Szétküldés posta utánvétellel vagy a pénz előleges beküldése ellenében. Ha az óra nem tetszik vagy nem jól jár a pénzt visszaváltom. Szállított órákat senki sem kivanhat. 2404

Konrad János
Első órágyár Brűxben-592. sz. (Oszhország.)

Cs. és kir. feleskettét bírósági becsú. Csézem ki van tüntetve a cs. kir. osztrák birodalmi sással, arany és ezüst kiállítás érmékkel és több mint 10 ezer az egész világból származó elismerő nyilatkozattal. Csézem mint kivélti cséze és szakmában a legnagyobb és legrégibb és a világ minden részében vannak vevői. Alapítattott 1887. évben. Képes árjegyzék órák, arany- és ezüstárakról kívánatra ingyen és bérmentve küldetik.

VASÁRNAPI UJSÁG

44. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, NOVEMBER 1.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) együtt 12 fillérre — 12 *
Egyszeri ár 24 korona
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG 8 *
Egyszeri ár 10 korona
POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) 5 *
Külföldi előfizetéseket a postaiag meghatározott világitás a csatlalód.

FADRUSZ JÁNOS.
1858—1903.

FADRUSZ JÁNOS, az ünnepeit szobrász, a tősgyökeres magyar művész, ki hosszas küzdelem után egyszerre, váratlanul került legjelesebb művészeink sorába, kinek számára minden újabb alkotásánál koszorúk sarjadtak, meghalt október 25-ikén negyvenöt éves korában. A kolozsvári Mátyas-szobor, a pozsonyi Mária Terézia-szobor megalkotója nem alkot többet.

Szellemi életünk történetében vezetes jelen-ség, hogy jeleseink között oly sokaknak megszakadt a pályája, midőn még annyit dolgozhattak volna. Mily kevesen vannak, a kik csöndes öreg-séget érve, nyugodt megelégedés-sel nézhetnek vissza, mert lelkük kincseit teljességükben értékesít-hették s megalkották mindazt, a mit megalkotniuk adatott! S mily sokan vannak, a kiket olyankor ragadott el a halál, a mikor még egyéniségüknek csak egy része, talán nem is a legértékesebb, fej-ződhették ki műveikben!

Szobrászatunk történetében csak-nem vezetesnek látszik a halál beavatkozása. Lszó Miklós korán halt meg, Huszár Adolf is még ifjan ejtette ki kezéből a véset. Egy szé-pen fejlődő fiatal tehetség, Köllő Miklós maga oltotta ki életét; egy első fellépésében már feltűnő kezdő, Nagy Kálmán, első szép alkotásá-nak befejezése előtt véletlen bal-eset áldozata lett. És most egy nagy tehetség, Fadrusz, fényes pá-lyájának delelő pontján dől ki. Nagy várakozás kísérte művészi pályáján. Elhalmoztak megren-delésekkel. Szeretét vette körül mindenütt, a siker járt művei nyomán. Volt nagyszámú tiszte-lője, sok barátja. Kis családi köré-ben ép oly boldog, mint műter-mében, a hol újabb és újabb mű-vészi feladatok serkentették és lel-késítették.

A pozsonyi műbarátok kezdtek iránta érdeklődni. Az 1883-ban a városban rendezett műkiállítás-on egy gipsz-domborműve, mely Ahas-verust ábrázolta, tetszést keltett s megszerezte Fadrusznak Batka Já-nos városi levéltáros pártfogását. Egyelőre azonban nem sokat lehe-tett sorsán lendíteni. Fadrusz köz-ben megünnta a fadaragást és por-czellánfestésre adta magát; egy por-czellán-árús ezégnék festett csi-nos, izléses tányérdíszeket, melye-ket az 1885-iki kiállítás-on díjjal tüntettek ki. Mikor aztán a po-zsonyi származású, Bécsben élő híres szobrász, Tilgner Viktor is figyelmes lett rá, végre jobbra fordult a sorsa, s megerősödött a tehetségébe vetett bizalom.

A pozsonyi első takarékpénztár ösztöndíjával Bécsbe menvén, ta-

FADRUSZ JÁNOS. Leáló Fülöp festésze.